

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

390.	Андоррагийн Хант Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 39	1602
391.	Бүгд Найрамдах Гамби Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 40	1603
392.	Бүгд Найрамдах Гондурас Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 41	1603
393.	Бүгд Найрамдах Малави Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 42	1603
394.	Бүгд Найрамдах Науру Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 43	1604
395.	Бүгд Найрамдах Өмнөд Судан Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 44	1604
396.	Доминикийн Хамтын Нөхөрлөл Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 45	1604
397.	Коморосын Холбооны Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 46	1605
398.	Самоагийн Тусгаар Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 47	1605
399.	Сент Винсент ба Гренадин Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 48	1605
400.	Соломоны Арлууд Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 49	1606
401.	Тувалу Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай	Дугаар 50	1606
402.	Хуулийн төсөл буцаах тухай	Дугаар 51	1606

403.	Төрөөс соёлын талаар баримтлах бодлого батлах тухай	Дугаар 52	1607
404.	Хуулийн төсөл буцаах тухай	Дугаар 53	1615
405.	Хууль хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай	Дугаар 54	1616
406.	Авлигатай тэмцэх газрын зохион байгуулалтын бүтэц, орон тоог шинэчлэн батлах тухай	Дугаар 55	1616
407.	Зарим газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах тухай	Дугаар 56	1618
408.	Зарим газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах тухай	Дугаар 57	1618
МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ			
409.	Журам батлах тухай	Дугаар 118	1627
410.	Журам батлах тухай	Дугаар 119	1632
411.	Нэрэмжит болгох тухай	Дугаар 121	1635
412.	Үндэсний дөрөв дэх хөтөлбөр батлах тухай	Дугаар 122	1635
413.	Гадаадаас ажиллах хүч, мэргэжилтэн авах тухай	Дугаар 123	1650
414.	Журамд нэмэлт оруулах тухай	Дугаар 124	1651
415.	Хэлэлцээр батлах тухай	Дугаар 125	1652
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ			
2012 оны 05 дугаар сарын 18-ны өдөр		Дугаар 39	Улаанбаатар хот
Андоррагийн Хант Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай			
Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:			

Андоррагийн Хант Улстай дипломат харилцаа тогтоосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 40

Улаанбаатар
хот

**Бүгд Найрамдах Гамби Улстай
дипломат харилцаа тогтоох тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Бүгд Найрамдах Гамби Улстай дипломат харилцаа тогтоосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 41

Улаанбаатар
хот

**Бүгд Найрамдах Гондурас Улстай
дипломат харилцаа тогтоох тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Бүгд Найрамдах Гондурас Улстай дипломат харилцаа тогтоосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 42

Улаанбаатар
хот

**Бүгд Найрамдах Малави Улстай
дипломат харилцаа тогтоох тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Бүгд Найрамдах Малави Улстай дипломат харилцаа тогтоосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 43

Улаанбаатар
хот

**Бүгд Найрамдах Науру Улстай
дипломат харилцаа тогтоох тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Бүгд Найрамдах Науру Улстай дипломат харилцаа тогтоосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 44

Улаанбаатар
хот

**Бүгд Найрамдах Өмнөд Судан Улстай
дипломат харилцаа тогтоох тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Бүгд Найрамдах Өмнөд Судан Улстай дипломат харилцаа тогтоосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 45

Улаанбаатар
хот

**Доминикийн Хамтын Нөхөрлөл Улстай
дипломат харилцаа тогтоох тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Доминикийн Хамтын Нөхөрлөл Улстай дипломат харилцаа тогтоосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 46

Улаанбаатар
хот

**Коморосын Холбооны Улстай
дипломат харилцаа тогтоох тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Коморосын Холбооны Улстай дипломат харилцаа тогтоосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 47

Улаанбаатар
хот

**Самоагийн Тусгаар Улстай дипломат
харилцаа тогтоох тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Самоагийн Тусгаар Улстай дипломат харилцаа тогтоосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 48

Улаанбаатар
хот

**Сент Винсент ба Гренадин Улстай
дипломат харилцаа тогтоох тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Сент Винсент ба Гренадин Улстай дипломат харилцаа тогтоосуугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 49

Улаанбаатар
хот

**Соломоны Арлууд Улстай дипломат
харилцаа тогтоох тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Соломоны Арлууд Улстай дипломат харилцаа тогтоосуугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 50

Улаанбаатар
хот

**Тувалу Улстай дипломат
харилцаа тогтоох тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Тувалу Улстай дипломат харилцаа тогтоосуугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 22-ны өдөр

Дугаар 51

Улаанбаатар
хот

Хуулийн төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.3.7 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Ганбямба, Н.Энхболд, Я.Батсуурь, Д.Дондог, Ц.Сэдванчиг, Э.Мөнх-Очир нарын 2011 оны 6 дугаар сарын 22-ны өдөр Улсын Их Хуралд Технологийн инновацийн үйл ажиллагааг дэмжих тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Технологи дамжуулах тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төслийг нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх хэлэлцэх шаардлагагүй гэж үзсэн тул хууль санаачлагчид нь буцаасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 22-ны өдөр

Дугаар 52

Улаанбаатар
хот

**Төрөөс соёлын талаар баримтлах
бодлого батлах тухай**

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 43.1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.“Төрөөс соёлын талаар баримтлах бодлого”-ыг хавсралтаар баталсугай.

2.“Төрөөс соёлын талаар баримтлах бодлого” батлагдсантай холбогдуулан дараах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /С.Батболд/-т даалгасугай:

1/“Төрөөс соёлын талаар баримтлах бодлого”-ыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан шаардлагатай хууль тогтоомжийн төслийг боловсруулах;

2/“Төрөөс соёлын талаар баримтлах бодлого”-ыг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг жил бүрийн улсын төсөвт тусгаж байх.

3.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Монгол Улсын төрөөс баримтлах соёлын бодлогыг батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 1996 оны 4 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 15 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

Монгол Улсын Их Хурлын 2012 оны
52 дугаар тогтоолын хавсралт

ТӨРӨӨС СОЁЛЫН ТАЛААР БАРИМТЛАХ БОДЛОГО

Нийтлэг үндэслэл

Даяаршил, хотжилт, техник технологийн хөгжлийн нөлөөгөөр суурин соёл иргэншил давамгайлах болж, хүн амын амьдралын хэв маяг хурдацтай өөрчлөгдөж буй өнөө үед үндэсний уламжлалт соёлоо дээдлэх замаар хүнийг хөгжүүлэхэд дэлхийн улс орнууд анхаарлаа хандуулж байна.

Манай орон түүх, соёл, урлагийн арвин өв баялагтай бөгөөд үндэсний соёл нь монголын ард түмний оюуны суурь дархлаа, өвөрмөц дүр төрхийн тодорхой илрэл, гурван цагийг холбосон ариун нандин холбоос мөн. Монгол Улсын төр XXI зуунд улс төр, эдийн засаг, нийгмийн хүрээнд соёлын талаар баримтлах бодлогоо өргөжүүлэх шаардлага зүй ёсоор тулгарч байна.

Энэ хүрээнд монгол хүний оюун сэтгэлгээний хөгжил, сайн сайхан амьдралын нэгэн эх сурвалж, монгол үндэсний оршин тогтнол, аюулгүй байдал, хөгжил, дэвшлийн нэгэн баталгаа болсон уламжлалт соёлоо хадгалж хамгаалах, хүн төрөлхтний соёлын дэвшилтэт ололттой жишиглэн хөгжүүлэх, тогтвортой хөгжлийг хангах явдлыг эрхэмд үзэж, төрөөс соёлын талаар баримтлах бодлогыг тодорхойлов.

Нэг.Соёлын талаар баримтлах бодлогын зорилго

1.1.Соёлын бодлогын зорилго нь соёлын үнэт зүйлийг иргэд бүтээн бий болгох, хүртэх, эзэмших, уламжлах болон соёлын өвийг найдвартай хадгалах, хамгаалах орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх, уламжлалт соёлоо дэлхий нийтэд сурталчлан таниулах, үндэсний хөгжилд соёлын эзлэх байр суурь, оруулах хувь нэмэр, үр ашгийг дээшлүүлэх, соёлын үйл ажиллагаанд иргэн, гэр бүл, байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж, монгол хүнийг бага наснаас нь хүмүүнлэг, оюунлаг, соёл, уламжлалаа дээдэлдэг иргэн болгон төлөвшүүлэхэд оршино.

Хоёр.Соёлын талаар баримтлах бодлогын зорилт

2.1.Соёлын талаар баримтлах бодлогын хүрээнд дараах зорилтыг шийдвэрлэнэ:

2.1.1.үндэсний хөгжилд соёл, урлагийн эзлэх байр суурь, оруулах хувь нэмэр, үр ашгийг нэмэгдүүлэх;

2.1.2.соёлын үнэт зүйлийг иргэд бүтээн бий болгох, хүртэх, эзэмших, орчин, нөхцөл бүрдүүлэх;

2.1.3.соёлын өвийг хадгалж, хамгаалах, өвлөн уламжлах, баяжуулан хөгжүүлэх;

2.1.4.үндэсний соёл, урлагийг дэлхий нийтэд сурталчлан таниулах, монгол соёлын нөлөөллийг өргөжүүлэх, давтагдашгүй чанарыг баталгаажуулах.

Гурав.Соёлын талаар баримтлах бодлогын зарчим

3.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээ, конвенци, Монгол Улсын Үндсэн хууль, болон холбогдох хууль тогтоомж, Мянганы хөгжлийн зорилтод суурилсан Үндэсний хөгжлийн цогц бодлогын хүрээнд дараах зарчим баримтална:

3.1.1.хүмүүнлэг, иргэний ардчилсан нийгмийн үнэт зүйл, үзэл баримтлалыг дээдлэх;

3.1.2.монголын нүүдэлчдийн уламжлалт сонгодог, үндэсний соёлоо дэлхийн соёлын ололттой жишиглэн хөгжүүлэх;

3.1.3.монгол үндэстэн, үндэстний цөөнхийн өв соёл, түүх, ёс заншлыг тэгш хүндэтгэн, хадгалж хамгаалах;

3.1.4.монгол үндэсний соёл элрэх, бусад үндэстний соёлд уусан замхрах, өв уламжлал, ёс заншил алдрах, оюун санаа ядууран доройтохоос бүх талаар сэрэмжлэх;

3.1.5.сэтгэлгээний болон бүтээн туурвих, үр шимийг нь хүртэх иргэдийн эрх, эрх чөлөөг баталгаатай хангах, авьяас чадвараа илрүүлж, хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх;

3.1.6.соёлын чиглэлээр төр, иргэний нийгэм, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг дэмжиж, соёлын үйл ажиллагаанд гэр бүл, иргэдийн тэгш оролцоог хангах;

3.1.7.соёлын үнэт зүйлийг бүтээн туурвигч, соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийг төрөөс анхаарч халамжлах;

3.1.8. иргэн, ардын авьяастан, соёлын ажилтан, уран бүтээлч үзэл бодол, арга барил, урсгал чиглэл, дэг сургуулиа чөлөөтэй сонгон хэрэглэхийг дэмжих;

3.1.9.соёлын салбарт харилцан үр ашигтай гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх.

Дөрөв.Соёлын бодлогын үндсэн чиглэл, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

4.1.Үндэсний хөгжилд соёл, урлагийн эзлэх байр суурь, оруулах хувь нэмэр, үр ашгийг дээшлүүлэх талаар:

4.1.1.соёл, урлагийн салбарт оновчтой, бие даасан, тогтвортой бүтэц бий болгож, удирдлага, зохион байгуулалт, менежментийг боловсронгуй болгох;

4.1.2.соёл, урлагийн салбарт өмчийн олон хэлбэр, зах зээлийн шударга, чөлөөт өрсөлдөөнийг бий болгож, төр, иргэний нийгэм, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг дэмжин хөгжүүлэх;

4.1.3.соёл, урлагийн байгууллагыг бүсчилж, ангилал, байршил, үйл ажиллагааны чиглэлийг нь оновчтой тогтоон хөгжүүлэх;

4.1.4.соёл, урлагийн байгууллагын үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх баталгаатай эх үүсвэр бүрдүүлэх зорилгоор улсын болон орон нутгийн төсвөөс зохих хэсгийг жил бүр хуваарилах, зарцуулах;

4.1.5.соёлын үйл ажиллагааг дэмжих хөрөнгө оруулалт, гааль, санхүү, зээл, татварын оновчтой бодлого боловсруулан хэрэгжүүлэх, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагч, хандивлагч, ивээн тэтгэгчийг дэмжиж, хамтран ажиллах эрх зүйн орчин бүрдүүлэх;

4.1.6.үндэсний болон олон улсын хэмжээнд ач холбогдолтой томоохон соёлын арга хэмжээ, уран бүтээлийг хөгжлийн сангуудаас тодорхой хувиар санхүүжүүлэх эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгож, төрөөс үзүүлэх санхүүгийн дэмжлэгийг оновчтой болгож, үр ашгийг дээшлүүлэх;

4.1.7.соёл, урлагийн байгууллага олсон орлогын төлөвлөгөөнөөс давуулсан болон хэмнэсэн орлогыг ажилтнаа сургах, давтан сургах, урамшуулах, байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаагаа хангах арга хэмжээнд зарцуулах;

4.1.8.соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл, соёлын аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх эрх зүйн үндсийг бүрдүүлж соёлын тогтвортой хөгжилд хувь нэмэр оруулах, соёл, урлагийн зах зээлийг өргөжүүлэхэд салбар хоорондын уялдаа, холбоог сайжруулах;

4.1.9.соёл, урлагийн албан ба албан бус боловсролыг дэмжих үндэсний хөтөлбөр, төсөл боловсруулж хэрэгжүүлэх;

4.1.10.төр, иргэний нийгэм, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаанд түшиглэн үндэсний уламжлалт, дэлхийн сонгодог, хүүхдэд зориулсан урлагийн бүтээл, баримтат болон, уран сайхны кино, ном, хэвлэлийн шилдэг бүтээл туурвих;

4.1.11.монгол хүний хөгжлийг дэмжсэн, хөрөнгө, санхүүгийн хувьд өөрийгөө тэтгэх, мэргэжлийн өндөр түвшний, өрсөлдөх чадвар бүхий урлаг, соёлын төрийн болон төрийн бус байгууллагыг төлөвшүүлэн хөгжүүлэх;

4.1.12.соёл, урлагийн хөгжлийн индекс тооцох аргачлалыг боловсруулж хэрэгжүүлэх, шинэчилж байх.

4.2.Соёлын үнэт зүйлийг иргэд бүтээн бий болгох, хүртэх, эзэмших, уламжлах, түгээн дэлгэрүүлэх таатай орчин нөхцөл бүрдүүлэх талаар:

4.2.1.монгол хүнийг бага наснаас нь хүмүүнлэг, оюунлаг, соёл, уламжлалаа нандигнан дээдэлдэг иргэн болгож төлөвшүүлэх үйл ажиллагааг бүх шатны боловсролын бүрэлдэхүүн хэсэг болгох;

4.2.2.соёлын үнэт зүйлийг бүтээх, соёлын өвийг хадгалж хамгаалах, сурталчлах, түгээн дэлгэрүүлэхэд чиглэсэн иргэн, байгууллага, аж ахуйн нэгжийн санал санаачилга, үйл ажиллагааг дэмжих;

4.2.3.үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд үндэсний уламжлалт болон орчин үеийн технологи нэвтрүүлж, үйлдвэрлэлийн гоо зүй, инновацийн болон аж байдлын соёл, дизайныг хөгжүүлэхэд иргэн, байгууллага, аж ахуйн нэгжийн гүйцэтгэх үүргийг нэмэгдүүлэх;

4.2.4.орон нутгийн хүн амд урлагийн шилдэг бүтээл, соёлын иж бүрэн үйлчилгээ үзүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;

4.2.5.соёлын чиглэлээр жижиг, дунд үйлдвэр байгуулж ажиллуулах иргэн, байгууллага, аж ахуйн нэгжийн санал санаачилгыг дэмжих;

4.2.6.соёлын байгууллагын барилга байгууламжийн зориулалт, эрүүл ахуй, гоо зүй, техникийн болон үйлчилгээний хэрэгцээ, чанарын шаардлагыг хангасан стандарт боловсруулж мөрдүүлэх;

4.2.7.соёлын ажилтны нийгмийн баталгааны асуудлын эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгож, үүнийг шийдвэрлэхэд нь бодитой туслалцаа дэмжлэг үзүүлэх, орон нутгийн соёл, урлагийн

байгууллагыг мэргэжлийн ажилтнаар бүрэн хангаж, тэднийг тогтвор суурьшилтай ажиллуулах, нэмэгдэл цалин олгох, урамшуулал үзүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх;

4.2.8.соёл, урлагийн ажилтны мэргэжил олгох, давтан болон мэргэшил дээшлүүлэх сургалтын шинэ тогтолцоо бүрдүүлж ажиллах;

4.2.9. гадаад, дотоодын соёл, урлагийн сургуулийг онцгой амжилттай төгсгөсөн, олон улсын хэмжээний урлагийн наадам, уралдаан, тэмцээнд дээд амжилт үзүүлсэн уран бүтээлч, мэргэжилтэнд урамшуулал үзүүлэх;

4.2.10.соёл, урлагийн судлах хүрээг өргөжүүлж, суурь болон хавсарга судалгааг эрчимтэй хөгжүүлж, түүний үр дүнг албан болон албан бус сургалтад ашиглах;

4.2.11.төрийн болон төрийн бус, хувийн хэвшлийн байгууллагын оролцоог хангасан соёлын мэдээллийн нэгдсэн тогтолцоог бий болгож, иргэдэд соёлын үнэт зүйлийн тухай мэдээлэл олж авах, хүртэх боломжийг нэмэгдүүлэх;

4.2.12.хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаа, нийтлэл, нэвтрүүлгийн ёс зүйн хэм хэмжээнд тавих шаардлагыг дээшлүүлж, утга зохиол, урлагийн бүтээл зохиогчийн эрхийг хүндэтгэн хамгаалах, соёлын үйл ажиллагааг зохистой, тэнцвэртэй сурталчилж, хүн амын эрэлт, хэрэгцээг хангах;

4.2.13.хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг соёлын үйл ажиллагаанд хамруулах, идэвхтэй оролцуулах, түүний авьяас, чадвар, хөдөлмөр, бүтээлийг дэмжих;

4.2.14. дайн, түрэмгийлэл, хүчирхийлэл, садар самууныг сурталчилсан бүтээлийг дэлгэрүүлэхгүй байх талаар хяналт тавьж, тодорхой үйл ажиллагаа явуулахыг хориглох хүртэл арга хэмжээ авах.

4.3.Соёлын өвийг хадгалан хамгаалах, өвлөн уламжлах, баяжуулан хөгжүүлэх талаар:

4.3.1.соёлын өвийг эрэн сурвалжлах, бүртгэх, судалж шинжлэх, зэрэглэл тогтоох, үнэлэх, хадгалж хамгаалах, сурталчлах, сэргээн засварлах, өвлүүлэн уламжлах, өмчлөх, эзэмших, худалдаалах, ашиглахтай холбогдсон харилцааг хуулиар зохицуулах;

4.3.2.эрт эдүгээгийн соёлын өв санг үндэсний эрхэм баялаг болохын хувьд төрийн хамгаалалтад байлгах;

4.3.3.соёлын үнэт зүйлийг бүтээгч, соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийг бүтээн туурвих, өвөрмөц дэг сургуулиа өвлүүлэн үлдээх, шавь сургалт явуулахад нь дэмжлэг үзүүлж, төрийн хамгаалалтад байлгах;

4.3.4.монгол үндэстэн, угсаатан, үндэстний цөөнхийн өв соёл, түүх, ёс заншлыг адил тэгш хүндэтгэн үзэж, хадгалж хамгаалах, өвлүүлэн хөгжүүлэх;

4.3.5.эх хэл, бичиг, түүхээ үндэс язгуураар нь судалж сургах, хадгалж хөгжүүлэх эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох;

4.3.6.төр, иргэний харилцаанд эх хэлний эзлэх байр суурь, халдашгүй дархан байдлыг хуульчлан баталгаажуулж, хүүхдийг эх хэл, бичгээ бүрэн төгс эзэмших, монгол үндэсний соёлын мэдрэмж, мэдлэг, хүмүүжилтэй болгох ажлыг бүх шатны боловсролын бүрэлдэхүүн хэсэг болгох;

4.3.7.гэр бүлийн соёл, хүмүүжлийн уламжлалыг дээдлэн хөгжүүлж, угийн бичиг хөтлөх ажлыг хууль тогтоомжийн хүрээнд хэрэгжүүлэх;

4.3.8.гадаад орны музей, архив, номын санд хадгалагдаж байгаа монголын түүх, соёлын холбогдох эд өлгийн зүйл, эх хэрэглэгдэхүүнийг судлах, хэвлэн нийтлэх, эрдэм шинжилгээний үйл ажиллагаа болгох, сурталчлах зэргээр олон нийтэд таниулах;

4.3.9.хууль бусаар гадаадад гаргасан монголын соёлын өвийг судалж, сурталчлах, сэргээн босгох, засварлах, эх орондоо эргүүлэн авчрах ажлыг зохион байгуулах;

4.3.10.монгол үндэсний соёлын өвийг хууль бусаар гадаад гаргахаас сэргийлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх;

4.3.11.уран бүтээлч, соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн бүтээл туурвил, авьяас чадвар хилийн чанадад хууль бусаар ашиглагдахаас сэргийлэх арга хэмжээ авч байх;

4.3.12.монголын соёлын өв, дурсгалыг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын төрөлжсөн байгууллага болох ЮНЕСКО-ийн Дэлхийн өвийн жагсаалтад бүртгүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

4.3.13.соёл, урлагийн, шинжлэх ухааны, хэвлэл мэдээллийн зэрэг байгууллагад хадгалагдаж байгаа бичиг, дуу авиа, дүрс бичлэг, гэрэл зургийн дурсгал, баримтат өвийг төрийн хамгаалалтад авч, сэргээж, эрдэм шинжилгээний үйл ажиллагаанд ашиглаж байх;

4.3.14.ашигт малтмалын болон газрын тосны хайгуул, судалгаа хийх байгууллага нь тухайн газар түүх, соёлын дурсгалт зүйлийн урьдчилсан хайгуул, тандалт, судалгаа хийлгэх, ийнхүү дурсгалт зүйл илэрсэн тохиолдолд түүнийг хөндөхгүй байх;

4.3.15.соёлын өвийг хадгалж хамгаалах, судлах, сурталчлах үүрэг бүхий байгууллагыг зориулалтын барилга байгууламжтай болгох, техник, тоног төхөөрөмж, дохиолол хамгаалалтын хэрэгслээр тоноглох.

4.4.Монгол үндэсний соёлыг дэлхий нийтэд сурталчлан таниулах, гадаад хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх талаар:

4.4.1.соёлд тулгуурласан стратегийн түншлэлийг бий болгон сонирхогч улс орон, олон улсын байгууллага, иргэдийн оролцоо, хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, энэ харилцаанд иргэний нийгмийн байгууллага, иргэд бие даан оролцох боломжийг нэмэгдүүлэх;

4.4.2.монгол үндэсний уламжлалт соёлын өвийг хамгаалах, оюуны соёлын ололтыг дэлгэрүүлэх талаар олон улсын байгууллага, гадаад орон, дэлхийн монгол туургатнуудтай соёлын хамтын ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтарсан төсөл, хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлэх;

4.4.3.монголын соёлын төвийг гадаад улсад болон гадаад улсын соёлын төвийг өөрийн улсад байгуулах, монголыг сонирхогч, дэмжигч гадаадын иргэн, байгууллагатай соёлын холбоо тогтоохыг дэмжих;

4.4.4.төрийн болон төрийн бус өмчийн урлаг, соёл, аж ахуйн байгууллагууд хамтран хилийн чанадад арилжааны тоглолт, үзэсгэлэн, худалдаа зохион байгуулах;

4.4.5.соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл, соёлын аялал жуулчлалыг хөгжүүлэхэд гадаад улсын туршлагаас суралцах чиглэлээр идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулах;

4.4.6.соёл, урлагийн салбарт нэн шаардлагатай мэргэжилтэн, уран бүтээлч, багш, судлаачдыг өндөр хөгжилтэй улс оронд бэлтгэх, гадаад улсаас мэргэжлийн багш урьж ажиллуулах чиглэл боловсруулж, хэрэгжүүлэх;

4.4.7.соёл, урлагийн салбарын мэргэжилтнийг олон улсын байгууллагад ажиллуулах, төрөлжсөн арга хэмжээнд идэвхтэй оролцуулах замаар олон улсад монгол үндэсний соёлын нөлөөллийг дээшлүүлэх;

4.4.8.монгол үндэсний соёлын агуулгатай нэрийн бүтээгдэхүүн /брэнд/-ийг бий болгож, гадаадын зах зээлд гаргах;

4.4.9.монгол үндэсний соёлын өв уламжлал, шинэчлэлийг илтгэсэн соёлын арга хэмжээний төсөл боловсруулж үе шаттай хэрэгжүүлэх;

4.4.10.дэлхийн монгол судлалын төвийг Улаанбаатар хотод байгуулан ажиллуулах.

Тав.Бусад зүйл

5.1.Соёлын бодлогыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан соёл, урлагийн салбарын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.

5.2.Соёлын талаар баримтлах бодлогыг Засгийн газар, төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллагын чиг үүрэгт хамааруулан, урт, дунд, богино хугацааны стратеги, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний дагуу хэрэгжүүлнэ.

5.3.Соёлын талаар баримтлах бодлогын хэрэгжилтэд соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хяналт тавина.

5.4.Энэ бодлогын 5.2-т заасан урт, дунд, богино хугацааны стратегийн хэрэгжилтийг дүгнэх шалгуур үзүүлэлтийг боловсруулж, соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв болон иргэний нийгмийн холбогдох байгууллагууд хамтран хяналт, шинжилгээ-үнэлгээ хийж, цаашдын хөгжлийн зорилтыг тодорхойлж байх болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 22-ны өдөр

Дугаар 53

Улаанбаатар
хот

Хуулийн төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.5 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Ерөнхийлөгчөөс 2011 оны 6 дугаар сарын 29-ний өдөр Улсын Их Хуралд Шүүхийн иргэдийн төлөөлөгчийн эрх

зүйн байдлын тухай, Эвлэрүүлэн зуучлалын тухай хуулийн төслүүдтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай, Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай, Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх нь хэлэлцэх шаардлагагүй гэж үзсэн тул хууль санаачлагчид нь буцаасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 22-ны өдөр

Дугаар 54

Улаанбаатар
хот

**Хууль хэрэгжүүлэх зарим
арга хэмжээний тухай**

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.6 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Шүүхийн иргэдийн төлөөлөгчийн эрх зүйн байдлын тухай, Эвлэрүүлэн зуучлалын тухай хуулиудад нийцүүлэн Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай, Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай, Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслүүдийг боловсруулж, 2013 оны 2 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /С.Батболд/-т даалгасугай.

2.Энэ тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хууль зүйн байнгын хороо /Д.Одбаяр/-нд даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 22-ны өдөр

Дугаар 55

Улаанбаатар
хот

**Авлигатай тэмцэх газрын зохион байгуулалтын
бүтэц, орон тоог шинэчлэн батлах тухай**

Авлигын эсрэг хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Авлигатай тэмцэх газрын зохион байгуулалтын бүтцийг дор дурдсанаар баталсугай:

- 1.1.урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтэс:
 - 1.1.1.судалгаа шинжилгээний алба.
- 1.2.хяналт шалгалт, дүн шинжилгээний хэлтэс:
 - 1.2.1.мэдүүлгийн бүрдүүлэлт, дүн шинжилгээний алба;
 - 1.2.2.хяналт шалгалтын алба.
- 1.3.мөрдөн шалгах хэлтэс:
 - 1.3.1.мөрдөн байцаах алба.
- 1.4.гүйцэтгэх ажлын хэлтэс:
 - 1.4.1.нэгдүгээр тасаг;
 - 1.4.2.хоёрдугаар тасаг;
 - 1.4.3.гуравдугаар тасаг.
- 1.5.тамгын хэлтэс:
 - 1.5.1.санхүү, аж ахуйн алба;
 - 1.5.2.аюулгүй байдал, хяналт шалгалт, нууцын алба.

2.Авлигатай тэмцэх газрын орон тооны дээд хязгаар 145 албан хаагч байхаар тогтоосугай.

3.Авлигатай тэмцэх газрын зохион байгуулалтын бүтэц, орон тоог шинэчлэн баталсантай холбогдуулан холбогдох төсөв, санхүүгийн асуудлыг шийдвэрлэх талаар арга хэмжээ авахыг Монгол Улсын Засгийн газар /С.Батболд/-т даалгасугай.

4.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Авлигатай тэмцэх газрын зохион байгуулалтын бүтэц, орон тоог батлах тухай” Улсын Их Хурлын 2007 оны 01 дүгээр сарын 11-ний өдрийн 03 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

5.Энэ тогтоолыг 2012 оны 5 дугаар сарын 22-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 22-ны өдөр

Дугаар 56

Улаанбаатар
хот

Зарим газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах тухай

Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 2, 26 дугаар зүйлийн 6 дахь заалт болон Улсын Их Хурлын 1998 оны 29 дүгээр тогтоолын хавсралтын 3.4-т заасныг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Байгаль орчны тэнцлийг хангах, унаган төрхийг хадгалах, хамгаалах, байгалийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх зорилгоор нийслэл Улаанбаатар хотын Чингэлтэй дүүргийн нутаг дэвсгэрт орших Чингэлтэй хайрхан уул орчмын газар нутгийг байгалийн нөөц газрын ангиллаар улсын тусгай хамгаалалтад авахаар тогтоосугай.

2.Байгалийн нөөц газрын ангиллаар улсын тусгай хамгаалалтад авсан Чингэлтэй хайрхан уул орчмын байгалийн нөөц газрын хилийн заагийг холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн тогтоохыг Монгол Улсын Засгийн газар /С.Батболд/-т даалгасугай.

3.Энэ тогтоолыг 2012 оны 5 дугаар сарын 22-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2012 оны 05 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 57

Улаанбаатар
хот

Зарим газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах тухай

Улсын Их Хурлын 1998 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн үндэсний хөтөлбөр”-ийн 3.4 дэх заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор “Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай” Монгол улсын хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.2 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Байгаль орчны тэнцэл, унаган төрхийг хадгалан хамгаалахад болон байгалийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэхэд ач холбогдол бүхий зарим газар нутгийг дор дурдсан ангиллаар улсын тусгай хамгаалалтад авахаар тогтоосугай:

1/Сэлэнгэ аймгийн Ерөө, Хүдэр, Төв аймгийн Эрдэнэ сумдын зарим хэсгийг Хан Хэнтийн дархан цаазат газрын хилийн заагт хамруулан дархан цаазат газрын ангиллаар;

2/Баянхонгор аймгийн Жаргалант сумын нутагт орших Заг Байдрагийн голын эхэн сав нутаг, Баян-Өлгий аймгийн Дэлүүн сумын нутагт орших Чигэртэйн голын ай сав нутаг, Хэнтийн аймгийн Мөрөн сумын нутагт орших Өндөрхаан уулыг байгалийн цогцолборт газрын ангиллаар;

3/Говь-Алтай аймгийн Халиун, Цээл сумдын нутгийг дамнан орших Хар Азаргын нурууг, Баянхонгор аймгийн Хүрээмарал сумын нутагт орших Хүрээмандал уулыг, Сүхбаатар аймгийн Сүхбаатар, Мөнххаан сумдын нутгийг дамнан орших Баянцагааны талыг, Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших Дархан уулыг болон мөн аймгийн Дэлгэрхаан сумын нутагт орших Хэрлэн Тооно уулыг, Увс аймгийн Хяргас сумын нутагт орших Булганхангай уулыг байгалийн нөөц газрын ангиллаар;

4/Увс аймгийн Давст сумын нутагт орших Мөнгөт Цахир уулыг, Сүхбаатар аймгийн Сүхбаатар сумын нутагт орших Дарханхаан уулыг, Хэнтий аймгийн Өмнөдэлгэр сумын нутагт орших Хангал нуурыг, мөн аймгийн Батширээт сумын нутагт орших Биндэръяа хан уулыг байгалийн дурсгалт газрын ангиллаар.

2.Байгалийн бүс, бүслүүрийн хэв шинжийг төлөөлж чадах ховор амьтан, ургамлын байршил, түүх, соёлын дурсгал бүхий нутаг Дундговь аймгийн Говь-Угтаал, Гурвансайхан сумдын нутагт орших Их Газрын чулууны байгалийн нөөц газрын талбайн хэмжээг дээрх сумдын зарим газар нутгаар өргөтгөж ангилал дээшлүүлэн Их Газрын чулууны байгалийн цогцолборт газар болгон өөрчилсүгэй.

3.Хан Хэнтийн дархан цаазат газрын шинэчилсэн хилийн заагийг тогтоолын 1 дүгээр, Их Газрын чулууны байгалийн цогцолборт газрын хилийн заагийг тогтоолын 2 дугаар, Заг Байдрагийн голын эхэн сав нутгийн байгалийн цогцолборт газрын хилийн заагийг тогтоолын 3 дугаар, Чигэртэйн голын ай сав нутгийн байгалийн цогцолборт газрын хилийн заагийг тогтоолын 4 дүгээр, Өндөрхаан уулын байгалийн цогцолборт газрын хилийн заагийг тогтоолын 5 дугаар хавсралтын ёсоор тус тус баталсугай.

4.Энэхүү тогтоолоор газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авснаар тухайн газар нутагт хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь ашигт малтмал эрэх, хайх, ашиглах боломжгүй болсон бол тухайн хуулийн этгээдэд холбогдох хууль, журмын дагуу нөхөх олговрыг тооцож олгохыг Засгийн газарт даалгасугай.

5.Байгалийн нөөц болон байгалийн дурсгалт газрын ангиллаар улсын тусгай хамгаалалтад авч буй газар нутгийн хилийн заагийг холбогдох хуулийн заалтыг үндэслэн тогтоохыг Засгийн газарт даалгасугай.

6.Хан Хэнтийн дархан цаазат газрын талбайн хэмжээг өргөтгөж байгаатай холбогдуулан Хан Хэнтийн дархан цаазат газрын хилийн заагийг баталсан Улсын Их Хурлын 1995 оны 26 дугаар тогтоолын нэгдүгээр хавсралтын 5 дахь хэсгийг болон Их газрын чулууг байгалийн нөөц газрын ангиллаар улсын тусгай хамгаалалтад авсан Улсын Их Хурлын 2003 оны 30 дугаар тогтоолын 1.2 дахь заалтаас “Дундговь аймгийн Гурвансайхан, Говь-Угтаал сумын хилийн заагт орших Их газрын чулуу орчмын газар нутгийг байгалийн нөөц газрын ангиллаар” гэсэн хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

Монгол Улсын Их Хурлын 2012 оны
57 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

**ХАН ХЭНТИЙН ДАРХАН ЦААЗАТ ГАЗРЫН
ӨРГӨТГӨЛИЙН ХИЛИЙН ЗААГ**

Д/д	Газрын нэр	Өндрийн тоот	Х координат	Ү координат
1	Нэмэхийн даваа	1678	107° 15' 39.842" E	48° 35' 32.523" N
2	Итэмийн даваа	1622.2	107° 12' 30.180" E	48° 36' 9.914" N
3		1655	107° 9' 20.326" E	48° 36' 48.231" N
4	Бярууны чулуу	1950.1	107° 4' 44.193" E	48° 42' 13.605" N
5	Түүдэгт уул	1686	107° 8' 38.569" E	48° 55' 22.002" N
6	Хатангийн даваа	1405	107° 4' 13.681" E	48° 57' 42.467" N
7	Цонгол уул	1625.3	107° 9' 33.149" E	49° 6' 36.303" N
8	Майн өндөр уул	1651.7	107° 20' 11.104" E	49° 11' 56.204" N
9	Байшинт	2066.8	107° 44' 36.585" E	49° 18' 37.522" N
10	Хүдэртийн хэц	1974.1	107° 45' 30.015" E	49° 30' 15.825" N
11		1406.6	107° 51' 28.996" E	49° 36' 4.143" N
12		1543	107° 54' 48.461" E	49° 39' 7.235" N

13	Халзан гол	1093.9	107° 56' 34.378" E	49° 39' 42.551" N
14	Халзан голоос улсын хилээр явсаар 1486.0 тоот өндөрлөгийн доод хэсгийн цэг		109° 20' 10.717" E	49° 19' 39.735" N
15	Гүеэ гол		109° 26' 49.110" E	49° 16' 27.902" N
16	Онон, Гүеэ голын уулзвар		109° 32' 11.563" E	49° 11' 35.074" N
17	Онон, Зүүн тарсын голын уулзвар		109° 23' 59.849" E	49° 3' 58.210" N
18		1403	109° 30' 48.289" E	48° 54' 18.828" N
19		1517	109° 30' 23.343" E	48° 53' 53.644" N
20		1611	109° 30' 24.161" E	48° 51' 59.467" N
21		1479	109° 29' 19.857" E	48° 51' 3.086" N
22		1741	109° 28' 17.808" E	48° 49' 57.300" N
23		1594.6	109° 30' 56.130" E	48° 48' 42.508" N
24		1592	109° 32' 43.811" E	48° 47' 28.680" N
25		1843.2	109° 34' 2.567" E	48° 46' 42.950" N
26		1963	109° 33' 20.879" E	48° 43' 24.004" N
27		1908	109° 32' 13.374" E	48° 41' 38.934" N
28		1872	109° 31' 42.054" E	48° 41' 4.338" N
29	Баян-Өндөр	1813.1	109° 25' 35.683" E	48° 36' 59.473" N
30		1973	109° 21' 25.863" E	48° 34' 35.306" N
31		2068.1	109° 18' 27.083" E	48° 33' 50.153" N
32	Баян-Өндрийн ян	2236.3	109° 12' 44.140" E	48° 29' 24.301" N
33	Цагаан чулуутын ян	2195.9	109° 14' 41.661" E	48° 31' 17.698" N
34	Тогоотын ян	2197.4	109° 5' 3.251" E	48° 29' 47.170" N

35		2064	109° 2' 6.717" E	48° 30' 45.338" N
36		1851	109° 0' 21.869" E	48° 31' 39.176" N
37		1510.7	108° 56' 42.361" E	48° 34' 7.314" N
38		1766.2	108° 52' 46.582" E	48° 32' 55.899" N
39		1651	108° 49' 3.889" E	48° 32' 0.299" N
40		2025	108° 45' 57.151" E	48° 31' 30.813" N
41	Эрдэнэ уул	2303.1	108° 43' 53.144" E	48° 30' 37.355" N
42		2193	108° 36' 29.683" E	48° 29' 49.310" N
43		1938	108° 32' 21.732" E	48° 31' 10.582" N
44	Алтан суудал	1991	108° 31' 10.288" E	48° 33' 32.941" N
45		1903	108° 29' 1.660" E	48° 32' 52.394" N
46		1942	108° 26' 33.813" E	48° 32' 2.752" N
47		1843	108° 24' 6.693" E	48° 31' 53.992" N
48		1935	108° 21' 39.053" E	48° 30' 32.260" N
49	Салхитын овоо	2137.1	108° 21' 55.471" E	48° 28' 44.720" N
50		1840.8	108° 19' 26.457" E	48° 26' 9.562" N
51	Тарвагатайн даваа	1919	108° 16' 57.034" E	48° 23' 56.303" N
52		2323.8	108° 13' 16.221" E	48° 21' 22.467" N
53		2132	108° 7' 1.583" E	48° 19' 26.912" N
54		1986.1	108° 3' 10.381" E	48° 18' 53.935" N
55		1931	108° 0' 48.137" E	48° 18' 56.444" N
56		2090.2	107° 58' 58.737" E	48° 19' 9.783" N
57	Асгатын сарьдаг уул	2319.2	107° 55' 28.957" E	48° 18' 15.687" N
58		1929.7	107° 49' 42.598" E	48° 19' 35.754" N
59		1963	107° 46' 34.433" E	48° 20' 11.045" N
60	Мэргэн хөтөл даваа	1796	107° 44' 3.911" E	48° 21' 37.003" N

61	Гэл уул	2550.8	107° 38' 14.433" E	48° 25' 16.684" N
62		2178	107° 34' 51.787" E	48° 24' 18.901" N
63		2033	107° 30' 41.907" E	48° 24' 5.674" N
64		2089	107° 27' 29.051" E	48° 24' 35.130" N
65	Захарын даваа	2087	107° 24' 1.113" E	48° 23' 9.637" N
66		2327	107° 19' 40.378" E	48° 22' 57.682" N
67		2474.9	107° 17' 6.338" E	48° 23' 52.826" N
68		2083	107° 16' 45.349" E	48° 25' 44.917" N
69		2262	107° 16' 13.667" E	48° 27' 48.493" N
70	Хөх модны хойд сарьдаг	2464.5	107° 16' 56.769" E	48° 29' 0.817" N
71		1727.8	107° 24' 44.541" E	48° 37' 36.176" N
1	Нэмэхийн даваа	1678	107° 15' 39.842" E	48° 35' 32.523" N

Монгол Улсын Их Хурлын 2012 оны
57 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралт

**ИХ ГАЗРЫН ЧУЛУУНЫ БАЙГАЛИЙН ЦОГЦОЛБОРТ
ГАЗРЫН ХИЛИЙН ЗААГ**

Д/д	Газрын нэр	Өндрийн тоот	Х координат	Ү координат
1	Баян зүрх уул	1648.1	107° 10' 52.445" E	45° 56' 23.027" N
2	Шар ямаат худаг	1479.8	107° 15' 0.662" E	45° 53' 37.826" N
3		1610.2	107° 15' 20.613" E	45° 53' 10.991" N
4		1359.2	107° 19' 31.127" E	45° 51' 29.015" N
5	Сүмбэр уул	1407.9	107° 24' 1.825" E	45° 48' 17.424" N
6		1360.2	107° 23' 22.920" E	45° 46' 33.120" N
7	Зүлэгт булаг	1299.3	107° 23' 11.493" E	45° 45' 3.570" N
8		1334.3	107° 21' 55.590" E	45° 44' 16.986" N
9	Элгэн овоо	1285.7	107° 21' 13.109" E	45° 39' 18.837" N

10	Бумбат овоо	1181.6	107° 20' 52.084" E	45° 28' 57.401" N
11	Зүүн сайхан уул	1137.3	107° 33' 46.960" E	45° 10' 53.599" N
12	Баруун сайхан уул	1163.2	107° 16' 39.189" E	45° 19' 13.442" N
13	Чин уул	1182.9	107° 4' 11.527" E	45° 27' 53.152" N
14	Хөндлөн уул	1219.8	107° 5' 31.713" E	45° 33' 44.089" N
15	Буянт уул	1364.2	106° 56' 17.425" E	45° 33' 48.274" N
16	Их жасын овоо		106° 55' 32.367" E	45° 41' 39.609" N
17	Салхит уул	1401.3	106° 57' 22.796" E	45° 47' 53.216" N
18		1373.7	107° 2' 43.654" E	45° 49' 35.172" N
19		1549.9	107° 9' 31.986" E	45° 54' 3.150" N
1	Баян зүрх уул	1648.1	107° 10' 52.445" E	45° 56' 23.027" N

Монгол Улсын Их Хурлын 2012 оны
57 дугаар тогтоолын 3 дугаар хавсралт

**ЗАГ БАЙДРАГИЙН ГОЛЫН ЭХЭН САВ НУТГИЙН
БАЙГАЛИЙН ЦОГЦОЛБОРТ ГАЗРЫН ХИЛИЙН ЗААГ**

Д/д	Газрын нэр	Өндрийн тоот	Х координат	Ү координат
1	Шар усны даваа	2728.0	98° 57' 40"	47° 30' 27"
2		3136.4	99° 00' 15"	47° 29' 10"
3	Хайрхан тогооны хүрээ уул	3325.0	99° 04' 49"	47° 28' 55"
4		3335.7	99° 10' 13"	47° 28' 45"
5	Нэргүй өндөрлөг		99° 14' 40,47"	47° 27' 30,8"
6	Хөх нуурын даваа	2891.0	99° 15' 31"	47° 29' 18"
7	2 аймгийн хилээр Цагаан асга уул	3241.5	99° 21' 50"	47° 31' 25"
8	Хар хадны даваа	2751.0	99° 23' 32"	47° 34' 37"
9	Хөх давааны урд нуруу	-	99° 25' 40"	47° 36' 16"

10	Хайрхан давааны урд нуруу		99° 29' 53,3"	47° 34' 25,81"
11	Хайрхан даваа		99° 34' 14,3"	47° 35' 35,26"
12	Хавчгийн даваа		99° 39' 20"	47° 37' 5,73"
13		3000.8	99° 39' 20"	47° 37' 45"
14		3266.7	99° 41' 35"	47° 39' 25"
15		3060.0	99° 43' 7,5"	47° 39' 46,88"
16		3120.0	99° 44' 9,54"	47° 39' 4,67"
17		3130.0	99° 44' 41,9"	47° 39' 2,58"
18		3051.9	99° 41' 00"	47° 37' 00"
19	Гурван таг уул	2872.9	99° 42' 35"	47° 32' 26"
20	Шарил уул	2775.2	99° 40' 30"	47° 29' 49"
21	Мөрөнгийн даваа	2708.9	99° 36' 00"	47° 28' 10"
22	Цагаан өндөр уул	3248.4	99° 31' 15"	47° 24' 50"
23	Чулуут Өндөр уул	3271.5	99° 27' 23"	47° 22' 55"
24	Хурц уул	3323.1	99° 22' 12"	47° 21' 28"
25	Урд салааны өндөр уул	2798.3	99° 21' 30"	47° 15' 30"
26	Баянбулагийн таг уул	3102.8	99° 03' 20"	47° 16' 05"
27	Гэрт уул	3025.0	99° 03' 25"	47° 19' 00"
28		2991.8	98° 58' 50"	47° 22' 52"
29		2890.4	99° 00' 10"	47° 24' 28"
30	Өнцөг уул	3090.8	98° 56' 50"	47° 24' 35"
31	Гэр асганы өндөр уул	3205.0	98° 57' 45"	47° 27' 50"
1	Шар усны даваа	2728.0	98° 57' 40"	47° 30' 27"

Монгол Улсын Их Хурлын 2012 оны
57 дугаар тогтоолын 4 дүгээр хавсралт

**ЧИГЭРТЭЙН БАЙГАЛИЙН ЦОГЦОЛБОРТ
ГАЗРЫН ХИЛИЙН ЗААГ**

Д/д	Газрын нэр	Өндрийн тоот	Х координат	Ү координат
1	Увсайн даваа	2843.0	90° 03' 0.651" E	48° 01' 24.423" N
2		2938.1	90° 05' 51.546" E	48° 00' 46.107" N
3	Тугал нуурын хойд эрэг		90° 13' 45.092" E	47° 58' 41.031" N
4	Ангирлагийн даваа	2864.3	90° 22' 30.836" E	47° 56' 6.612" N
5		2816.6	90° 26' 36.064" E	47° 54' 17.179" N
6		2622.8	90° 30' 30.581" E	47° 53' 28.771" N
7		2880.4	90° 33' 01.930" E	47° 52' 55.734" N
8	Чигэртэйн гол		90° 39' 04.336" E	47° 50' 24.886" N
9	Аршаантын гол		90° 33' 05.857" E	47° 47' 30.207" N
10	Даваа		90° 33' 11.903" E	47° 43' 44.436" N
11	Төгрөг гол		90° 35' 35.434" E	47° 41' 18.885" N
12	Төгрөг, Ганц модны голын бэлчир	2211.6	90° 41'6.968" E	47°38'54.252" N
13	Үерт, Хүйтэний голын бэлчир	2332.0	90° 40'43.189" E	47°33'52.433" N
14		2527.7	90° 35'35.833" E	47°27'10.196" N
15	Үсүгэний голын эх	2942.0	90°33'32.372" E	47°21'46.672" N
16		3314.0	90°31'10.389" E	47°20'32.169" N
17	Улсын хил дээрх	3615.0	90°30'20.790" E	47°20'0.22.005" N
18	Хар нуурын даваа	2751.3	90° 04' 46.186" E	47° 52' 6.901" N
		3436.0	89° 39' 26.894" E	47° 54' 15.940" N
1	Увсайн даваа	2843.0	90° 03' 0.651" E	48° 01' 24.423" N

Монгол Улсын Их Хурлын 2012 оны
57 дугаар тогтоолын 5 дугаар хавсралт

**ӨНДӨРХААН УУЛЫН БАЙГАЛИЙН
ЦОГЦОЛБОРТ ГАЗРЫН ХИЛИЙН ЗААГ**

Д/д	Газрын нэр	Өндрийн тоот	Х координат	Ү координат
1		1474.4	110° 23' 4.348" E	47° 31' 57.440" N
2		1465.8	110° 24' 27.680" E	47° 33' 8.441" N
3		1472.6	110° 26' 0.169" E	47° 33' 29.429" N
4	Цагаан даваа		110° 27' 39.347" E	47° 33' 52.237" N
5		1286.3	110° 31' 28.127" E	47° 29' 46.445" N
6		1254.7	110° 30' 41.954" E	47° 27' 36.624" N
7		1235.0	110° 25' 37.402" E	47° 26' 58.667" N
1		1474.4	110° 23' 4.348" E	47° 31' 57.440" N

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2012 оны 4 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 118

Улаанбаатар
хот

Журам батлах тухай

Өрсөлдөөний тухай хуулийн 8.3-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын
Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

“Давамгай байдалтай хуулийн этгээд бусад хуулийн этгээдтэй
нэгдэх, нийлэх замаар өөрчлөн байгуулагдах, өрсөлдөгчийн хувьцааг
худалдан авахад дүгнэлт гаргах журам”-ыг хавсралт ёсоор баталсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

С.БАТБОЛД

**МОНГОЛ УЛСЫН
ШАДАР САЙД**

М.ЭНХБОЛД

Засгийн газрын 2012 оны 118 дугаар
тогтоолын хавсралт

**ДАВАМГАЙ БАЙДАЛТАЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД БУСАД
ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДТЭЙ НЭГДЭХ, НИЙЛЭХ ЗАМААР
ӨӨРЧЛӨН БАЙГУУЛАГДАХ, ӨРСӨЛДӨГЧИЙН ХУВЬЦААГ
ХУДАЛДАН АВАХАД ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ ЖУРАМ**

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Өрсөлдөөний тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд заасны дагуу давамгай байдалтай хуулийн этгээд бусад хуулийн этгээдтэй нэгдэх, нийлэх замаар өөрчлөн байгуулагдах, эсхүл харилцан хамаарал бүхий этгээдтэй нэгдэх, нийлэх (цаашид “нэгдэх, нийлэх” гэх), мөн ижил төрлийн бараа, бүтээгдэхүүн борлуулдаг өрсөлдөгч компанийн хувьцааг худалдан авах тохиолдолд шударга өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага (цаашид “төрийн захиргааны байгууллага” гэх)-аас дүгнэлт гаргахтай холбогдсон харилцааг энэ журмаар зохицуулна.

1.2. Энэ журамд хэрэглэсэн дараахь нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

1.2.1. “нийлэх” гэж Компанийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлд заасныг;

1.2.2. “нэгдэх” гэж Компанийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлд заасныг;

1.2.3. “хэвтээ хэлбэрийн нэгдэх, нийлэх” гэж бараа бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, эсхүл борлуулалтын хувьд нэг зах зээлд үйл ажиллагаа эрхэлдэг хуулийн этгээдүүд хоорондоо нэгдэх, нийлэх үйл явцыг;

1.2.4. “босоо хэлбэрийн нэгдэх, нийлэх” гэж бараа бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, эсхүл борлуулалтын хувьд нэг зах зээлд үйл ажиллагаа эрхэлдэггүй бэлтгэн нийлүүлэгч, үйлдвэрлэгч, борлуулагч хуулийн этгээдүүд хоорондоо нэгдэх, нийлэх үйл явцыг;

1.2.5. “цогцолбор хэлбэрийн нэгдэх, нийлэх” гэж үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, эсхүл борлуулалтын хувьд хоорондоо харилцан хамааралгүй, өөр өөр зах зээлд үйл ажиллагаа эрхэлдэг хуулийн этгээдүүд нэгдэх, нийлэх үйл явцыг.

Хоёр. Хуулийн этгээдийн өргөдлийг хүлээн авах

2.1. Өрсөлдөөний тухай хуулийн 8.1-д заасны дагуу давамгай байдалтай хуулийн этгээдээс гаргасан өргөдлийг төрийн захиргааны байгууллага хүлээн авч шийдвэрлэнэ.

2.2. Өргөдөлд дараахь материалыг хавсаргасан байна:

2.2.1. нэгдэх, нийлэх, хувьцаа худалдан авах хуулийн этгээд тус бүрийн үйл ажиллагааны товч танилцуулга;

2.2.2. өргөдөл гаргаж байгаа хуулийн этгээд тус бүрийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээний хуулбар, хуулийн этгээдийн эрх барих дээд байгууллага болон гүйцэтгэх удирдлагын талаархи бүртгэлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын лавлагаа;

2.2.3. нэгдэх, нийлэх, хувьцаа худалдан авах талаар гаргасан эрх бүхий дээд байгууллага, албан тушаалтны шийдвэр, байгуулсан гэрээ;

2.2.4. хуулийн этгээд тус бүрийн аудитаар баталгаажсан сүүлийн 2 жилийн санхүүгийн тайлан;

2.2.5. хуулийн этгээд тус бүрийн эрхэлж байгаа үйл ажиллагааны чиглэл, зах зээлийг хамрах хүрээ, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний борлуулалтын нийт хэмжээ, нэр төрөл болон бусад эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтийн талаархи мэдээлэл (сүүлийн 2 жилийн байдлаар).

2.3. Төрийн захиргааны байгууллага нь хуулийн этгээдийн ирүүлсэн өргөдөл, холбогдох материалын бүрдлийг шалгаж, мэдээлэл нь шаардлага хангаагүй эсхүл бүрдэл дутуу гэж үзвэл ажлын 3 хоногт шаардлагатай нэмэлт баримт, материалыг гаргуулахаар буцаах бөгөөд тодорхой шалтгааны улмаас өргөдлийг хүлээн авахаас татгалзаж болно.

Гурав. Өргөдлийг хянаж хяналт-шинжилгээ хийх

3.1. Төрийн захиргааны байгууллага нь хуулийн этгээдийн ирүүлсэн өргөдөл, холбогдох материалыг хянаж, нэгдэх, нийлэх, хувьцаа худалдан авах үйл ажиллагааны үр дүнд өрсөлдөөнийг хязгаарлах нөхцөл бүрдэх эсэхэд хяналт- шинжилгээ хийнэ.

3.2. Өргөдлийг хянаж хяналт-шинжилгээ хийн хуулийн этгээдийн нэгдэх, нийлэх үйл явц дараахь гурван хэлбэрийн аль нь болохыг тодорхойлно:

3.2.1. хэвтээ хэлбэрийн нэгдэх, нийлэх;

3.2.2. босоо хэлбэрийн нэгдэх, нийлэх;

3.2.3. цогцолбор хэлбэрийн нэгдэх, нийлэх.

3.3. Хэрэв хуулийн этгээдийн нэгдэх, нийлэх үйл явц хэвтээ хэлбэрт хамаарч байвал дор дурдсан хүчин зүйлийг үнэлэх замаар хяналт-шинжилгээ хийж татгалзсан дүгнэлт гаргах эсэх асуудлыг шийдвэрлэнэ:

3.3.1. зах зээлийн төвлөрлийн түвшинг тодорхойлж, өрсөлдөөнийг хязгаарлах нөхцөл бүрдэх эсэхийг тодорхойлох. Төвлөрлийн түвшинг “Зүй ёсны монополь болон давамгайл байдалтай аж ахуй эрхлэгчийг тогтоох журам”-д заасны дагуу тодорхойлж, улмаар нэгдэх, нийлэх үйл явцын үр дүнд тухайн зах зээлийн төвлөрлийн түвшин өндөр болохоор байвал зах зээлийн өрсөлдөөнийг хязгаарлах нөхцөл бүрдэнэ гэж үзнэ;

3.3.2. нэгдэх, нийлэх үйл явц нь өрсөлдөгч бусад аж ахуй эрхлэгчийг зах зээлээс шахан гаргахад чиглэсэн болон нэвтрэхэд саад учруулах нөхцөл байдал үүсч болох эсэхийг хянана;

3.3.3. нэгдэх, нийлэх үйл явц нь өрсөлдөгч бусад аж ахуй эрхлэгчийн эдийн засгийн ашиг сонирхол болон хэрэглэгчийн эрх ашгийг хясан боогдуулахад чиглэсэн эсэхийг тодорхойлно;

3.3.4. улсын эдийн засагт ашигтай байдал нь өрсөлдөөнд учруулах хохирлоос илүүтэй эсэхийг тодорхойлно;

3.3.5. Энэ журмын 3.3.3, 3.3.4-т заасан хүчин зүйлийн үнэлгээ хийхдээ мөн журмын 2.2.4, 2.2.5-д заасан санхүүгийн тайлан, эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтэд тулгуурлан шинээр байгуулагдах хуулийн этгээдийн тухайн зах зээл болон улсын нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх эерэг, сөрөг нөлөөлөл, зах зээл дэх нөлөөлөл, зах зээлд нийлүүлэх бараа, ажил, үйлчилгээний эрэлт, нийлүүлэлт, хангамж, үнэ, өртөгт гарах бодит өсөлт, бууралт, хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах талаар баримтлах төрийн бодлогод нийцэж байгаа байдал зэргийг тодорхойлж, үнэлнэ.

3.4. Хэрэв хуулийн этгээдийн нэгдэх, нийлэх үйл явц босоо хэлбэрт хамаарч байвал энэ журмын 3.3.2, 3.3.4, 3.3.5-д зааснаас гадна дор дурдсан хүчин зүйлийг үнэлэх замаар хяналт-шинжилгээ хийнэ:

3.4.1. хуулийн этгээд нь нэгдэн, нийлснээр бусад ижил төрлийн бараа, бүтээгдэхүүн, түүхий эд бэлтгэн нийлүүлэгч, үйлдвэрлэгч, борлуулагч болон өөр орлох бүтээгдэхүүн нийлүүлэгч зах зээлд үлдэх эсэхийг тодорхойлно;

3.4.2. хуулийн этгээд нь нэгдэн, нийлснээр ижил төрлийн бараа бүтээгдэхүүний түүхий эд бэлтгэн нийлүүлэгч, үйлдвэрлэгч, борлуулагчийн эдийн засгийн ашиг сонирхол болон хэрэглэгчийн эрх ашгийг хясан боогдуулах эсэхийг тодорхойлно.

3.5. Зах зээлд давамгай байдалтай хуулийн этгээд ижил төрлийн бараа бүтээгдэхүүн борлуулдаг өрсөлдөгчийн энгийн хувьцааны 20-иос дээш, давуу эрхийн хувьцааны 15-аас дээш хувийг худалдан авах тохиолдлыг хэвтээ хэлбэрийн нэгдэх, нийлэх үйл явцад хамааруулан энэ журмын 3.3-т заасны дагуу хяналт-шинжилгээ хийж татгалзсан дүгнэлт гаргах эсэх асуудлыг шийдвэрлэнэ.

3.6. Давамгай байдалтай хуулийн этгээд цогцолбор хэлбэрээр нэгдэх, нийлэх тохиолдлыг өрсөлдөөнийг хязгаарлахгүй гэж төрийн захиргааны байгууллага үзсэн тохиолдолд өргөдөлд нарийвчлан хяналт-шинжилгээ хийх шаардлагагүй. Энэ тохиолдолд шийдвэрийг ажлын 14 хоногийн дотор гаргаж, хариуг өргөдөл гаргагч болон бүртгэлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, үнэт цаасны арилжаа эрхлэх эрх бүхий байгууллагад тус тус бичгээр хүргүүлнэ.

Дөрөв. Дүгнэлт гаргах

4.1. Төрийн захиргааны байгууллага нь хуулийн этгээдийн өргөдлийг хянан үзэж гаргасан шийдвэрээ үндэслэн, тухайн хуулийн этгээдийг нэгдэх, нийлэх болон хувьцаа худалдан авахыг татгалзах эсэх талаар дүгнэлт гаргана.

4.2. Татгалзсан дүгнэлт нь бүртгэлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нэгдэх, нийлэх замаар өөрчлөн байгуулагдаж байгаа хуулийн этгээдийг улсын бүртгэлд бүртгэхгүй байх, хувьцаа худалдах болон худалдан авч байгаа хуулийн этгээдийн дүрмийн санд өөрчлөлт оруулж бүртгэхгүй байх үндэслэл болно.

4.3. Хуулийн этгээдийг хувьцаа худалдан авахыг татгалзсан дүгнэлт төрийн захиргааны байгууллага гаргасан бол уг дүгнэлтийг Санхүүгийн зохицуулах хороонд хүргүүлнэ. Санхүүгийн зохицуулах хороо үнэт цаасны арилжаа эрхлэх эрх бүхий байгууллагатай хамтран “Үнэт цаасны төлбөр, тооцоо, төвлөрсөн хадгаламжийн төв” ХХК дахь тухайн хуулийн этгээдийн дансыг хаана.

Тав. Бусад

5.1. Төрийн захиргааны байгууллага нь давамгай байдалтай аж ахуй эрхлэгчийн жагсаалтыг татварын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, бүртгэлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага болон үнэт цаасны арилжаа эрхлэх эрх бүхий байгууллагад тус тус хүргүүлж, жагсаалтад орсон өөрчлөлтийн талаар тухай бүр мэдээлж байна.

5.2. Бүртгэлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь нэгдэх, нийлэх, хувьцаа худалдах болон худалдан авснаар дүрмийн сандаа өөрчлөлт оруулан бүртгүүлэх хүсэлт гаргасан давамгай байдалтай хуулийн этгээдийн хүсэлтийг хүлээн авахдаа уг асуудлаар төрийн захиргааны байгууллагын дүгнэлт байгаа эсэхийг шалгаж, дүгнэлт байхгүй бол хуулийн этгээдээс уг дүгнэлтийг шаардана.

5.3. Үнэт цаасны арилжаа эрхлэх эрх бүхий байгууллага нь ижил төрлийн бараа, бүтээгдэхүүн борлуулдаг өрсөлдөгч компанийн хувьцааны тодорхой хувийг худалдан авах тухай хүсэлт гаргасан давамгай байдалтай хуулийн этгээдийн хүсэлтийг хүлээн авч шийдвэрлэхэд тухайн компанийн энгийн хувьцааны 20-иос дээш, давуу эрхийн хувьцааны 15-аас дээш хувийг хүсэлт гаргасан хуулийн этгээд өмчлөх нөхцөл бүрдсэн гэж үзвэл арилжаа хийхээс өмнө төрийн захиргааны байгууллагын дүгнэлтийг уг хуулийн этгээдээс шаардана.

5.4. Төрийн захиргааны байгууллага нь энэхүү журмын дагуу хуулийн этгээдийн ирүүлсэн өргөдлийг хянан үзэж шийдвэрлэхэд тухайн салбар, зах зээлийн онцлогийг харгалзан бусад төрийн болон төрийн бус байгууллагаас мэргэжлийн шинжээч, зөвлөхийг татан оролцуулж болно.

5.5. Энэхүү журмыг хэрэгжүүлэх явцад гарсан маргааныг Өрсөлдөөний тухай хуульд заасны дагуу шийдвэрлэнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2012 оны 4 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 119

Улаанбаатар
хот

Журам батлах тухай

Өрсөлдөөний тухай хуулийн 11.4-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

“Өрсөлдөөнийг хязгаарлахад чиглэсэн гэрээ, хэлцэл (картель) байгуулсан, шийдвэр гаргасан этгээдийн талаар мэдээлэл ирүүлэгчид мөнгөн урамшуулал олгох журам”-ыг хавсралт ёсоор баталсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

С.БАТБОЛД

**МОНГОЛ УЛСЫН
ШАДАР САЙД**

М.ЭНХБОЛД

Засгийн газрын 2012 оны 119 дүгээр
тогтоолын хавсралт

**ӨРСӨЛДӨӨНИЙГ ХЯЗГААРЛАХАД ЧИГЛЭСЭН ГЭРЭЭ,
ХЭЛЦЭЛ (КАРТЕЛЬ) БАЙГУУЛСАН, ШИЙДВЭР ГАРГАСАН
ЭТГЭЭДИЙН ТАЛААР МЭДЭЭЛЭЛ ИРҮҮЛЭГЧИД
МӨНГӨН УРАМШУУЛАЛ ОЛГОХ ЖУРАМ**

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Өрсөлдөөний тухай хуулийн 11.1, 11.2-т заасныг зөрчиж гэрээ, хэлцэл байгуулсан этгээдийн талаархи бодит мэдээллийг нотлох баримтын хамт өрсөлдөөний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага (цаашид “төрийн захиргааны байгууллага” гэх)-д ирүүлсэн иргэн, хуулийн этгээд (цаашид “мэдээлэгч” гэх)-д тухайн зөрчилд ногдуулсан торгуулийн мөнгөн дүнгийн таван хувьтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн урамшуулал олгохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад энэхүү журмыг дагаж мөрдөнө.

1.2. Өрсөлдөөний тухай хуулийн 11.1, 11.2-т заасан зөрчлийг иргэд, олон нийтийн оролцоотой шуурхай илрүүлэн богино хугацаанд арилгах, цаашид тухайн зөрчлийг давтан гаргуулахгүй байхад энэ журмын зорилго оршино.

1.3. Өрсөлдөөний тухай хуулийн 28 дугаар зүйлд заасны дагуу зөрчлийг сайн дураараа илчилсэн этгээдэд энэхүү журам хамаарахгүй.

Хоёр. Мэдээлэл хүлээн авах

2.1. Төрийн захиргааны байгууллага нь мэдээллийг хүлээн авч, бүртгэн энэхүү журмын хүрээнд шалган урамшуулал олгох асуудлыг шийдвэрлэнэ.

2.2. Мэдээллийг бичгээр хүлээн авна. Мэдээлэл нь энэ журмын 3 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангасан байна. Хэрэв мэдээлэл нь энэхүү журмын 3 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангаагүй, үндэслэлгүй гэж үзвэл энэ тухай шалтгааныг тодорхой дурдсан үндэслэл бүхий хариуг мэдээлэгчид бичгээр хүргүүлнэ.

Гурав. Мэдээлэлд тавигдах шаардлага

3.1. Мэдээлэлд мэдээлэгчийн нэр, хаяг, холбоо барих утас, регистрийн дугаар байна. Мэдээлэгчийн хүсэлтээр түүний нэр, хаяг, утас, электрон шуудан зэрэг хувийн мэдээллийг нууцалж болно.

3.2. Мэдээлэл нь Өрсөлдөөний тухай хуулийн 11.1, 11.2-т заасан зөрчлийг анх илчилсэн, нотолсон байна. Өмнө нь тухайн зөрчлийн

талаар шаардлага хангасан мэдээлэл, нотлох баримт ирсэн эсхүл төрийн захиргааны байгууллагын хийсэн хяналт шалгалтын явцад тухайн зөрчлийг илрүүлж нотолсны дараа мэдээлэл ирүүлсэн бол түүнийг хүлээж авахгүй.

3.3. Мэдээлэгч нь хэргийг хянан шийдвэрлэхэд ач холбогдол бүхий, хуульд заасан арга хэрэгслээр олж авсан, бодит нөхцөл байдлыг тогтооход шаардлагатай нотлох баримт, мэдээллийг ирүүлсэн байна.

Дөрөв. Мэдээлэгчид мөнгөн урамшуулал олгох шийдвэр гаргах

4.1. Төрийн захиргааны байгууллага нь мэдээлэл, нотлох баримтад дүн шинжилгээ хийж, торгууль ногдуулах шийдвэр хүчин төгөлдөр болж, торгууль зохих дансанд төлөгдсөн өдрөөс хойш ажлын 14 хоногт багтаан шийдвэр гаргана.

4.2. Мэдээлэгчид мөнгөн урамшуулал олгох тухай шийдвэрийг түүнд албан бичгээр хүргүүлнэ.

4.3. Мэдээлэгчид мөнгөн урамшуулал олгох шийдвэрийн хувийг торгуулийн шийтгэврийн хуулбар, торгууль төлсөн баримтын хамт төсвийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.

4.4. Төсвийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага нь мэдээлэгчид мөнгөн урамшуулал олгох шийдвэрийг энэхүү журмын 4.3-т заасан баримтын хамт хүлээн авснаас хойш ажлын 10 хоногт багтаан торгуулийн орлогын мөнгөн дүнгийн таван хувьтай тэнцэх хэмжээний санхүүжилтийн эх үүсвэрийг төрийн захиргааны байгууллагад буцаан олгоно.

4.5. Төрийн захиргааны байгууллага нь мэдээлэгчид мөнгөн урамшууллыг олгоно. Мөнгөн урамшуулал олгоходоо мэдээлэгчийн иргэний үнэмлэх эсхүл түүнийг орлох баримт бичгийг шалгаж, мөнгө олгосон тухай санхүүгийн баримт үйлдэн, гарын үсэг зуруулна.

Тав. Бусад

5.1. Санаатайгаар буруу, ташаа мэдээлэл өгч аж ахуй эрхлэгчийн үйл ажиллагаанд хохирол учруулсан нь тогтоогдсон бол гэм буруутай этгээдэд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

5.2. Төрийн захиргааны байгууллага мэдээлэгчийн амь нас, эрүүл мэндэд аюул учирч болзошгүй гэж үзсэн тохиодолд зөрчлийг хянан шийдвэрлэх явцад болон шийдвэрлэснээс хойш мэдээлэгчийг цагдаагийн хамгаалалтад авах асуудлыг холбогдох байгууллагад тавьж шийдвэрлүүлнэ. Цагдаагийн байгууллага мэдээлэгчийг хамгаалалтад авах

тухай хүсэлтийг хүлээн авмагц мэдээлэгчийг гэрчийн нэгэн адил хуульд заасан журмын дагуу хамгаалалтад авах ажлыг зохион байгуулна.

5.3. Мэдээлэгчид мөнгөн урамшуулал олгох тухай шийдвэрийг нийтэд мэдээлэхдээ хувь хүний нууцад хамаарах болон энэ журмын 3.1-д заасан мэдээллийг мэдээлэгчээс бичгээр авсан зөвшөөрлийг үндэслэн ил болгоно.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2012 оны 4 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 121

Улаанбаатар
хот

Нэрэмжит болгох тухай

Засгийн газрын 2010 оны 172 дугаар тогтоолоор баталсан “Түүхэн үйл явдлын ой, тэмдэглэлт өдрийг тэмдэглэх, гавьяат үйлстнийг алдаршуулах, дурсгалыг нь мөнхжүүлэх журам”-ын 6.2, холбогдох байгууллагын саналыг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Зэвсэгт хүчний 120 дугаар ангийг Монгол Улсын баатар, хурандаа генерал Бутачийн Цогийн;

2. Шинжлэх ухааны академийн Газар зүйн хүрээлэнг Монгол Улсын Төрийн шагналт, академич Шагдарын Цэгмидийн;

3. Хөдөлмөрийн нөхцөл, мэргэжлийн өвчин судлалын үндэсний төвийг Монгол Улсын хүний гавьяат эмч Ядамын Мөнхчулууны нэрэмжит тус тус болгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

С.БАТБОЛД

**БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ,
ШИНЖЛЭХ УХААНЫ САЙД**

Ё.ОТГОНБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2012 оны 4 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 122

Улаанбаатар
хот

Үндэсний дөрөв дэх хөтөлбөр батлах тухай

Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 21.1.2-ыг үндэслэн Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 1.3.19 дэх заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.“Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн орчныг сайжруулах” Үндэсний дөрөв дэх хөтөлбөрийг хавсралт ёсоор баталсугай.

2.Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг Үндэсний хөгжил, шинэтгэлийн хороотой хамтран баталж, хэрэгжилтийг улсын хэмжээнд удирдан зохион байгуулахыг Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайд Т.Гандид даалгасугай.

3.Хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт, үйл ажиллагааг өөрийн эрхлэх ажлын хүрээнд болон нутаг дэвсгэрийнхээ хэмжээнд хэрэгжүүлэх, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалгаалсан өвчинд өртөх эрсдэл өндөртэй салбарт хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн орчныг сайжруулах дэд хөтөлбөр боловсруулан баталж ажиллахыг Засгийн газрын холбогдох гишүүд, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг улсын төсөвт тусгах, гадаадын зээл, тусламжид хамруулах замаар санхүүжүүлэх арга хэмжээ авахыг Сангийн сайд Д.Хаянхярваа, Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайд Т.Ганди нарт тус тус үүрэг болгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

С.БАТБОЛД

**НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ,
ХӨДӨЛМӨРИЙН САЙД**

Т.ГАНДИ

Засгийн газрын 2012 оны 122 дугаар
тогтоолын хавсралт

ХӨДӨЛМӨРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ЭРҮҮЛ АХУЙН ОРЧНЫГ САЙЖРУУЛАХ ҮНДЭСНИЙ ДӨРӨВ ДЭХ ХӨТӨЛБӨР

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

Монгол Улсын эдийн засагт уул уурхай, барилга, зам тээвэр, эрчим хүч зэрэг эрсдэлтэй, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчлөлийн түвшин өндөртэй салбар давамгайлах чиг хандлагатай боллоо. Түүнчлэн тасралтгүй өсөн нэмэгдэж байгаа өрхийн аж ахуй, жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчдийн үйл ажиллагааны онцлогт нийцүүлэн хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандарт, журам, дүрэм, технологийн горимыг сахиулан мөрдүүлж ажиллах шаардлагатай байна. Аж ахуйн нэгж, байгууллага хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандарт, хууль, журмыг хангалтгүй хэрэгжүүлж байгаагаас үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тохиолдол дорвитой буурахгүй, ажлын

байранд ажиллагчдын амь нас, эрүүл мэнд хохирох явдал гарсаар байна. Тухайлбал, Монгол Улсад 2005-2011 онд үйлдвэрлэлийн ослын улмаас 661 хүн нас барж, мэргэжлийн шалтгаалсан өвчний 1321 тохиолдол шинээр бүртгэгдэн, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын сангаас 83940.5 сая төгрөг тэтгэвэр, тэтгэмж, нөхөн төлбөрт зарцуулсан байна.

Сүүлийн зургаан жилд гарсан нийт ослын талаас илүү хувь нь уул уурхай, барилга, зам тээвэр, эрчим хүч зэрэг салбарт гарсан бөгөөд осолд залуучууд илүү өртөж байна. Ослын шалтгаанд тээврийн хэрэгсэл, үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмжийн эвдрэл гэмтэл, болгоомжгүй үйлдэл зонхилж байна.

Хөдөлмөрийн нөхцөл, мэргэжлийн өвчин судлалын үндэсний төв (ХНМӨСҮТ)-өөс 1975-2010 оны хооронд мэргэжлийн өвчний улмаас хяналтад орсон өвчтөний талаархи архивын баримтад тулгуурлан хийсэн судалгаанаас үзэхэд тухайн хугацаанд тус төвд мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний 8645 тохиолдол бүртгэгдсэнээс 5019 нь уул уурхайн салбарт ажиллагч байна. Үүнээс үзэхэд уул уурхайн салбарт ажиллагчид мэргэжлээс шалтгаалсан өвчинд өртөх магадлал бусад салбарт ажиллагчдаас харьцангуй өндөр байна.

Түүнчлэн доорхи мэргэжлийн хүмүүс дараахь мэргэжлээс шалтгаалсан өвчинд өртөх магадлал өндөр байгаа нь судалгаагаар тогтоогдсон байна:

- 1) тоног төхөөрөмжийн машинч, малтагч, ерөмдөгч, нэвтрэгч зэрэг мэргэжлийн хүмүүс уушигны гадны шалтгаант өвчинд;
- 2) хүнд машин механизмын операторууд, ерөмдөгч, жолооч, засварчин зэрэг мэргэжлийн хүмүүс тулах, хөдлөх эрхтний өвчинд;
- 3) дизельчин, турбины машинч, ороогч, конвейерийн машинист зэрэг мэргэжлийн хүмүүс шуугианаас үүдэлтэй сонсгол бууралтад;
- 4) лаборант, будагчин, аккумуляторчин, мотор ороогч, химич зэрэг мэргэжлийн хүмүүс химийн бодисын хордлогод.

Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний үүсэлд нөлөөлөх хүчин зүйлийн үйлчлэл ажлын байранд өндөр хэвээр байгааг холбогдох тоо баримт, судалгаа харуулсаар байна. Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газраас 2011 оны эхний III улиралд 39 аж ахуйн нэгж, байгууллагын 510 ажлын байранд физикийн 2382, химийн 584 удаагийн хэмжилт шинжилгээ хийхэд нийт физик, химийн үзүүлэлтийн 39.8-13.8 хувь нь эрүүл ахуйн стандарт хангахгүй байжээ. Судалгааны тайлан (2010) асбест агуулсан

бүтээгдэхүүний хэрэглээнээс үүдэлтэй хорт хавдрын тохиолдол нэмэгдэж болзошгүй байгааг харуулж байна.

Түүнчлэн ашигт малтмалын стратегийн ордуудыг ашиглах, дэд бүтцийн томоохон төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор уул уурхай, барилга, зам тээвэр, эрчим хүчний салбарт шинэ техник, технологи нэвтрэх, хөдөлмөрийн шинж чанар өөрчлөгдөх, үүнтэй холбоотойгоор үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний гаралтад нөлөөлөхүйц эрсдэлтэй хүчин зүйлс нэмэгдэх төлөв хандлага ажиглагдаж байна.

Дээрх нөхцөл байдалтай уялдуулан хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандарт, шаардлага, эрх зүйн зохицуулалтыг олон улсын хэм хэмжээ, нийтлэг чиг хандлагад нийцүүлэн шинэчлэх, ажлын байран дахь хими, физикийн болон бусад хүчин зүйлсийн хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг багасгах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх удирдлага, хяналт, мэдээллийн тогтолцоог бэхжүүлэх, энэ талаархи олон нийтийн ойлголтыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн багц арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 21.1.2-т зааснаар Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн үндэсний хөтөлбөр боловсруулж, хэрэгжүүлэх нь Засгийн газрын бүрэн эрхэд хамаарч байна. Монгол Улсын нэгдэн орсон “Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй, үйлдвэрлэлийн орчны тухай” Олон Улсын Хөдөлмөрийн байгууллага (ОУХБ)-ын 155 дугаар конвенци болон Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын 2007 оны 120 дугаар хуралдаанаас баталсан “Ажилчдын эрүүл мэндийн талаар баримтлах стратеги”-д гишүүн улс бүр үндэсний нөхцөл, дадалд нийцүүлэн ажил олгогч болон ажилчдыг төлөөлөх томоохон байгууллагатай зөвшилцөн хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй, үйлдвэрлэлийн орчны асуудлаар харилцан уялдаатай үндэсний бодлогыг боловсруулан хэрэгжүүлж, хянан үзэхийг үүрэг болгосон. Засгийн газрын 2008-2012 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 1.3.19-т “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлага, стандартыг хангасан ажлын байраар хангах, үйлдвэрлэлийн орчныг сайжруулахад чиглэсэн тогтолцоог бүрдүүлж, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний тохиолдлыг бууруулна” гэсэн зорилт тусгагдсан нь Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн орчныг сайжруулах Үндэсний дөрөв дэх хөтөлбөр (цаашид “хөтөлбөр” гэнэ)-ийг батлан хэрэгжүүлэх эрх зүйн үндэслэл болж байна.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго, баримтлах зарчим

2.1. Энэхүү хөтөлбөрийн зорилго нь хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандарт, хууль эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгон, хэрэгжилтийг сайжруулж эрсдэлгүй, аюулгүй, эрүүл ажлын

байрны орчинг бүрдүүлэх, ажиллагчдад аюулгүй ажиллах зан үйл, соёлыг төлөвшүүлэх, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлагын үндэсний тогтолцоо, чадавхийг бэхжүүлэх замаар иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд хөдөлмөрлөх эрхийг хангуулж, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тохиолдлыг бууруулахад оршино.

2.2. Энэхүү зорилгын хүрээнд дараахь зорилтыг дэвшүүлж ажиллана:

2.2.1. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандарт, эрх зүйн зохицуулалтыг олон улсын хэм хэмжээ, нийтлэг зарчим, үндэсний онцлогт нийцүүлэн боловсронгуй болгох;

2.2.2. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи хууль тогтоомж, стандартыг аж ахуйн нэгж, байгууллага, ажлын байранд мөрдүүлж хэвшүүлэх;

2.2.3. үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлэх;

2.2.4. асбест, мөнгөн ус болон полихлорт бифенилээс үүссэн өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, тэдгээрийн хэрэглээг бууруулах, бүрмөсөн хориглох арга хэмжээг шийдвэрлэх;

2.2.5. үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчинд өртсөн иргэдэд үзүүлэх нөхөн сэргээх үйлчилгээг сайжруулах;

2.2.6. олон нийтийн хяналт, тогтолцоог бүрдүүлэх;

2.2.7. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи сургалт, судалгаа, сурталчилгаа, мэдээллийг сайжруулах, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлагын үндэсний тогтолцоо, чадавхийг бэхжүүлэх.

2.3. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дараахь зарчмыг баримтална:

- урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх;
- оролцоо, санаачилга, мэргэжлийн хандлагад тулгуурлах;
- нийгмийн хариуцлагатай хандах;
- нийгмийн түншлэлийг эрхэмлэх;
- ил тод байх;
- эрсдэл өндөртэй салбарт түлхүү анхаарах;
- салбар дундын үйл ажиллагааны уялдаа холбоог хангах.

Гурав. Хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл, хүрэх үр дүн

Хөтөлбөрийн хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж, дор дурдсан үр дүнд хүрнэ:

3.1. Нэгдүгээр зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.1.1. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн хэрэгжилтэд мэргэжлийн байгууллагаар хөндлөнгийн үнэлгээ хийлгэж, уг хуулийг боловсронгуй болгох асуудлыг түншлэгч талуудын оролцоотойгоор боловсруулж шийдвэрлүүлэх;

3.1.2. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн хүрээнд мөрдөгдөж байгаа стандартыг хуулийн өөрчлөлт, Засгийн газраас дэвшүүлж байгаа Европын стандарт, нормативыг нэвтрүүлэх зорилт, олон улсын нийтлэг хэм хэмжээ, үндэсний онцлогт нийцүүлэн шинэчлэн боловсруулж батлуулах арга хэмжээг стандартчиллын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын жил бүрийн төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлэх;

3.1.3. салбарын түвшинд хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн орчныг сайжруулах дэд хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлэх, салбарын аюулгүй ажиллагааны хэм хэмжээг тогтоох, дүрэм, журам, заавар боловсруулж хэрэгжүүлэх, ажиллагчдад аюулгүй ажиллах арга барил, зан үйл, соёлыг төлөвшүүлэхэд мэргэшсэн сургалтын болон төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодыг татан оролцуулах;

3.1.4. Хөдөлмөрийн тухай, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийг хэрэгжүүлэх хүрээнд холбогдох журам, дүрмийг шинэчлэх, шинээр гаргах арга хэмжээг тусгай төлөвлөгөөний дагуу зохион байгуулах;-

3.1.5. үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчнийг бүртгэх, мэдээлэх журмыг боловсронгуй болгох;

3.1.6. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудлаархи Олон улсын хөдөлмөрийн байгууллагын зарим конвенцид нэгдэн орох асуудлыг судлан боловсруулж шийдвэрлүүлэх;

3.1.7. ажилтны эрүүл мэндийн урьдчилсан болон хугацаат үзлэг хийх журмыг шинэчлэн боловсруулах;

3.1.8. хүрээлэн байгаа орчинд сөрөг нөлөөтэй үйлдвэрлэл эрхэлж байгаа аж ахуйн нэгжээс оршин суугч иргэдийн аж амьдрал, эрүүл мэндэд учруулж байгаа хохирлыг нөхөн төлүүлж байх эрх зүйн зохицуулалт бий болгох;

3.1.9. мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний судалгаа, үнэлгээг салбар тус бүрээр хийж, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний жагсаалтыг шинэчлэн боловсруулж мөрдүүлэх;

3.1.10. бичил уурхайд үйлдвэрлэлийн болон хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандарт мөрдүүлэх, хөдөлмөрийн нөхцөлийг сайжруулахад чиглэсэн тусгай арга хэмжээ авах.

Хүрэх үр дүн: Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи хууль тогтоомж, стандарт боловсронгуй болж, олон улсын нийтлэг хэм хэмжээ, Европын стандарт нормативд нийцсэн байна.

3.2. Хоёрдугаар зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.2.1. хөдөлмөрийн хяналтын болон хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн хяналтын улсын байцаагч нь ажил олгогч болон ажилтанд зөвлөн туслах, заавал хэрэгжүүлэх аргыг зохистой хослуулан ашиглах замаар хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг сайжруулах, зөрчлийг бууруулах, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандартыг мөрдүүлэх арга хэмжээ авах;

3.2.2. үйлдвэрлэлд хэрэглэж байгаа материал, түүхий эд, тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэлд агуулагдаж байгаа хүний эрүүл мэндэд хортой бодисын хэмжээг тодорхойлох лабораторийг байгуулж, шинжилгээний арга, аргачлалыг боловсруулж нэвтрүүлэх арга хэмжээ авах;

3.2.3 хөдөлмөрийн нөхцөл, аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн олон нийтийн хяналтын тогтолцоог бэхжүүлэх;

3.2.4. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлагын менежментийн системийг 9 хүртэлх буюу түүнээс дээш ажиллагчтай нийт аж ахуйн нэгж, байгууллагад бүрэн нэвтрүүлэх;

3.2.5. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн хууль тогтоомж, стандартыг аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажлын байранд мөрдүүлэх ажлыг зохион байгуулахад Монголын ажил олгогч эздийн нэгдсэн холбоо, Монголын үйлдвэрчний эвлэлийн холбооны оролцоог хангах;

3.2.6. аж ахуйн нэгж, байгууллагад хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн эрсдэлийн болон ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээг хийхэд ажилтны оролцоог нэмэгдүүлж, уг үнэлгээний үр дүнг хянах дотоодын хяналт шалгалтын систем бий болгох.

Хүрэх үр дүн: Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи хууль тогтоомжийн хэрэгжилт сайжирч, зөрчил буурч, стандартын шаардлага хангасан ажлын байрны тоо нэмэгдсэн байна.

3.3. Гуравдугаар зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.3.1. аж ахуйн нэгж, байгууллагын мөрдөж байгаа дүрэм, журмыг ойлгомжтой, хялбар болгон ажилчдад хүргэх, ажлын байран дээр хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаар сургалт зохион байгуулах санал, санаачилгыг дэмжих, уг сургалтын зардлын тодорхой хувийг үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын сангаас нөхөн олгох арга хэмжээ авах;

3.3.2. ажилчдад үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх дадал, заншил эзэмшүүлэх зорилгоор ажилчдын нийтлэг гаргадаг алдаа, зөрчил, түүний улмаас гарсан осол, өвчлөлийн үр дагаврыг харуулсан гарын авлага, ухуулга сурталчилгааны материалыг салбар, мэргэжлийн онцлогийг харгалзан гаргаж, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад түгээх;

3.3.3. мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнийг оношлох, эмчлэх чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг байгууллагын тоног төхөөрөмжийг шинэчилж, хүчин чадлыг нэмэгдүүлж ажиллагчдад үзүүлэх эрүүл мэндийн үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах;

3.3.4. аж ахуйн нэгж, байгууллагад ажлын байрны эрсдэлийн үнэлгээ хийх заавар, зөвлөмж, аргачлал боловсруулж гаргах, тэдгээрийг үндэслэн аж ахуйн нэгж, байгууллагад эрсдэлээс сэргийлэх зан үйл, дадлыг төлөвшүүлэх, эрсдэл өндөртэй ажлын байрны жагсаалт гаргах замаар ажиллагчдыг болзошгүй осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг үе шаттайгаар авах;

3.3.5. аж ахуйн нэгж, байгууллагад ажлын байрны эрсдэлийн үнэлгээ хийх чадавхи бий болгох, дадлага эзэмшүүлэхэд туслах ажлыг төрийн хяналт шалгалтын байгууллагын мэргэжил, арга зүйн удирдлагын дор мэргэжлийн холбоод, энэ чиглэлээр мэргэшсэн төрийн бус байгууллагаар гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлэх;

3.3.6. аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажиллагчид, ялангуяа үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчинд өртөх эрсдэл өндөртэй ажлын байранд ажиллагчдыг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулах, Монгол Улсад хэрэглэхийг хязгаарласан, хорт хавдар үүсгэх, үр удамд нөлөөлөх үйлчилгээ бүхий химийн хортой болон аюултай бодис, материалтай харьцаж ажилладаг ажилтны эрүүл мэндийг хугацаат үзлэгэд хамруулж өндөр өртөг бүхий оношилгоо, шинжилгээний зардлыг эрүүл мэндийн болон үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын сангаас санхүүжүүлэх асуудлыг судалж, шийдвэрлүүлэх;

3.3.7. аж ахуйн нэгж, байгууллагад үйлдвэрлэлийн горим, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн дүрэм, журмыг зөрчихгүй байхыг сануулсан тэмдэг, тэмдэглэгээ, анхааруулга, сэрэмжлүүлэг хэрэглэж төлөвшүүлэх;

3.3.8. үйлдвэрлэлийн хортой, аюултай хүчин зүйлийн нөлөөллөөс хамгаалах зориулалт бүхий ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслийг үйлдвэрлэдэг дотоодын аж ахуйн нэгж, байгууллагад татварын хөнгөлөлт үзүүлэх асуудлыг судлан шийдвэрлэх;

3.3.9. мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнийг эрт илрүүлэх зорилгоор оношилгоо, эмчилгээ, нөхөн сэргээх тусламж үйлчилгээнд орчин үеийн дэвшилт арга, технологи нэвтрүүлэх чиглэлээр эрүүл мэндийн байгууллагын эмч, мэргэжилтний чадавхийг сайжруулах;

3.3.10. ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилт, үнэлгээ хийх мэргэжлийн байгууллагын бүтэц, зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгох замаар үйлчилгээний хүртээмж, чанарыг дээшлүүлэх, хөдөлмөрийн нөхцөлийн лабораториудын хүчин чадлыг сайжруулах арга хэмжээ авах.

Хүрэх үр дүн: Аж ахуйн нэгж, байгууллагад хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн урьдчилан сэргийлэх зан үйл төлөвшиж, хөтөлбөр хэрэгжих хугацаанд 1000 ажилтанд ногдох үйлдвэрлэлийн ослын тоо 0.1-0.2 промиллоор буурсан байна.

3.4. Дөрөвдүгээр зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.4.1. асбест агуулсан бүтээгдэхүүнтэй харьцах аюулгүй ажиллагааны журам боловсруулж мөрдүүлэх;

3.4.2. мөнгөн ус агуулсан тоног төхөөрөмж, хаягдалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулах журмыг боловсруулж, мөрдүүлэх;

3.4.3. “Полихлорт бифенилийг импортоор оруулах, экспортод гаргах, хил дамжуулан тээвэрлэх, үйлдвэрлэх, худалдах, ашиглах, хадгалах, устгах журам”-ыг мөрдүүлэх ажлыг эрчимжүүлэх;

3.4.4. асбест агуулсан бүтээгдэхүүн хэрэглэдэг үйлдвэрлэлийн барилга байгууламж, ажлын байранд сорьц авч асбестын хэмжээг тогтоож байх;

3.4.5. асбест, мөнгөн ус болон полихлорт бифенил агуулсан тоног төхөөрөмж, бараа, бүтээгдэхүүний нэр төрөл, тоо хэмжээг бүртгэх, мэдээлэх, бүртгэл хөтлөх чадавхийг бий болгох, тэдгээрийн импортоор оруулж байгаа байдалд тавих хяналтыг сайжруулах;

3.4.6. асбесттай холбоотой өвчлөлийн тоо, тархалтыг тогтоох, бүртгэх, асбесттай харьцаж байгаа ажиллагчдад эрүүл мэндийн урьдчилсан болон хугацаат үзлэг хийх, асбест агуулсан бүтээгдэхүүнтэй харьцан ажиллаж байгаа жижиг үйлдвэрлэл, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг сайжруулах;

3.4.7. асбест агуулсан барилга байшинг нураах, өргөтгөн засварлах, асбестан хавтанг барилгад ашиглах, асбест агуулсан материалыг зарж борлуулах, тээвэрлэх, хадгалах зэрэг бүх үйл ажиллагааг хянах тогтолцоог бүрдүүлэх;

3.4.8. асбесттай холбоотой өвчнийг мэргэжлийн өвчний жагсаалтад оруулах асуудлыг шийдвэрлэх;

3.4.9. асбест (актинолит, антофиллит, амозит, крокидолит, тремолит, хризотал), мөнгөн ус агуулсан зарим тоног төхөөрөмж, бараа бүтээгдэхүүний хэрэглээг шат дараатайгаар хориглох;

3.4.10. асбест, мөнгөн ус болон полихлорт бифенил агуулсан тоног төхөөрөмж, бараа, бүтээгдэхүүнийг орлуулах бүтээгдэхүүний хэрэглээг сурталчлах, дэмжих арга хэмжээ авч, энэ талаар аж ахуйн нэгж, байгууллага, ажилтан, иргэдэд өгөх мэдээллийг өргөжүүлэх;

3.4.11. асбест, мөнгөн ус болон полихлорт бифенил агуулсан тоног төхөөрөмж, бүтээгдэхүүн, хаягдалтай харьцаж ажилладаг ажиллагчдад зориулсан сургалт, сурталчилгааг эрчимжүүлэх.

Хүрэх үр дүн: Асбест, мөнгөн ус болон полихлорт бифенил агуулсан тоног төхөөрөмжийн улсын нэгдсэн бүртгэл хийгдэж, мэдээллийн сан байгуулсан аюулгүй ажиллагааны журам, аргачлал бий болж, тэдгээрийн хэрэглээ, импортоор оруулж байгаа болон устгаж байгаа байдалд тавих

хяналт сайжирч, зарим тоног төхөөрөмж, бүтээгдэхүүний хэрэглээг 2016 он гэхэд зогсоож, орлуулах бүтээгдэхүүний хэрэглээг дэмжсэнээр асбест, мөнгөн ус болон полихлорт бифенилийн хэрэглээ буурсан байна.

3.5 Тавдугаар зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

3.5.1. үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний улмаас хөдөлмөрийн чадвараа бүрэн болон хэсэгчлэн алдсан ажилтанд үзүүлэх эрүүл мэндийг нөхөн сэргээх үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах;

3.5.2. үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний улмаас хөдөлмөрийн чадвараа бүрэн болон хэсэгчлэн алдсан иргэдэд мэргэжлийн нөхөн сэргээх (шинэ ур чадвар эзэмшүүлэх) үйлчилгээ үзүүлэх;

3.5.3. үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний улмаас хөдөлмөрийн чадвараа бүрэн болон хэсэгчлэн алдсан ажилтнуудыг сувилах орчин үеийн тоног төхөөрөмж бүхий нөхөн сэргээх үйлчилгээний төвүүдийг бүсийн болон орон нутгийн түвшинд бий болгох.

Хүрэх үр дүн: Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчинд өртсөн ажилчдад үзүүлэх эрүүл мэндийн нөхөн сэргээх үйлчилгээний чанар, хүртээмж сайжирч, шинэ ур чадвар эзэмшүүлэх үйлчилгээ үзүүлдэг болно.

3.6. Зургадугаар зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

3.6.1 хүүхэд, өсвөр насныханд аюулгүй ажиллаж амьдрах арга барил, зан үйл, соёлыг ерөнхий боловсролын сургуулийн хичээлийн агуулгаар дамжуулан эзэмшүүлэх, уг асуудлыг их, дээд сургууль, коллеж, Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийн сургалтын кредит цагт оруулж батлуулах;

3.6.2. их, дээд сургуулиудад хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудлаар судалгаа хийх, энэ чиглэлээр мэргэжилтэн бэлтгэх тусгайлсан элсэлт зохион байгуулах, оюутнуудыг аж ахуйн нэгж, байгууллагад дадлага хийхийг дэмжих;

3.6.3. малчид, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчид зэрэг жижиг үйлдвэрлэгчдэд хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи мэдлэг олгох сургалт, сурталчилгаа явуулах, мэдээлэл хүргэх зардлыг төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн багцад тусган хэрэгжүүлэх;

3.6.4. олон нийтийн эзэмшлийн барилга, байгууламж, гудамж талбайд аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой арга хэмжээний зардлыг орон нутгийн төсөвт тусган хэрэгжүүлэх;

3.6.5. нийт иргэдэд эрүүл, аюулгүй ажиллаж амьдрах, осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх зан үйлийг бий болгох соён гэгээрүүлэх ажлыг хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, телевиз, радиогоор дамжуулан зохион байгуулах, Үндэсний радио, телевиз, хамгийн олон захиалагчтай өдөр тутмын сонинд тусгай нэвтрүүлэг, нийтлэлийн булан ажиллуулах талаар хамтран ажиллах, шаардагдах хөрөнгийг хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын төсөвт тусган хэрэгжүүлж байх;

3.6.6. аж ахуйн нэгж, байгууллага, ялангуяа орон нутагт үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх сургалт, сурталчилгааг явуулын хэлбэрээр зохион байгуулах ажлыг ажил олгогч, эзэд, үйлдвэрчний эвлэл болон мэргэшсэн төрийн бус байгууллагатай хамтран үе шаттай зохион байгуулах;

3.6.7. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн чиглэлээр мэргэшсэн судлаач, сургагч багш бэлтгэх, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн хяналтын орон тооны болон орон тооны бус улсын байцаагч, үйлдвэр аж, ахуйн газрын хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудал хариуцсан ажилтан, үйлдвэрийн эмч, хөдөлмөрийн эрүүл ахуйч нарыг мэргэшүүлэх, давтан сургах сургалтыг Монголын ажил олгогч эздийн нэгдсэн холбоо, Монголын үйлдвэрчний эвлэлийн холбоонд болон мэргэжлийн бусад байгууллагын оролцоотойгоор зохион байгуулах;

3.6.8. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаар судалгаа шинжилгээ, сургалт, сурталчилгаа мэргэжлийн түвшинд хийх үүрэг бүхий хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалт, судалгаа, мэдээллийн төвийг түншлэгч талуудын оролцоотойгоор байгуулах асуудлыг судлах;

3.6.9. үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнийг судлан бүртгэх үйл ажиллагааг боловсронгуй болгож, мэдээллийн нэгдсэн сантай болох замаар үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний талаархи статистик мэдээллийг сайжруулах;

3.6.10. ажлын байрны аюултай, хортой хүчин зүйлийн талаар мэдээллийн нэгдсэн сан бий болгох;

3.6.11. Олон Улсын Хөдөлмөрийн байгууллагаас санаачлан жил бүрийн 4 дүгээр сарын 28-нд зохион байгуулдаг

“Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн дэлхийн өдөр”-ийг бүх нийтээр тэмдэглэх, аж ахуйн нэгж, байгууллага бүр энэ өдөр үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, үйлдвэрлэлийн ослоор нас барагсдын дурсгалыг хүндэтгэх тал бүрийн үйл ажиллагааг зохион байгуулж хэвших.

Хүрэх үр дүн: Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи олон нийтийн ойлголт, зан үйл, хандлага сайжирч, мэргэшсэн сургалт, сурталчилгаа, судалгааны байгууллагын чадавхи бэхжсэн байна.

3.7. Долдугаар зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.7.1. хөдөлмөрийн харилцаа болон хөдөлмөрийн хяналтыг зохицуулж байгаа хууль тогтоомжийн хүрээнд хөдөлмөрийн удирдлага-хяналтын үндэсний нэгдсэн тогтолцоо бүрдүүлэх асуудлыг шийдвэрлэх;

3.7.2. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудалд салбар дундын зохицуулалт, оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн үндэсний болон салбар хороодын бүрэлдэхүүнийг өргөжүүлэн, үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх арга хэмжээ авах;

3.7.3. төв, орон нутгийн захиргааны байгууллага, ажил олгогчийн болон ажилтны төлөөллийн байгууллага, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагуудын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх;

3.7.4. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлагын тогтолцооны (MNS-ILO-OSH-2001) стандартыг уул уурхай, барилгын салбарт нэн тэргүүнд нэвтрүүлэх, бусад салбарт түгээн дэлгэрүүлэх ажлыг нийгмийн түншлэгч талуудын оролцоотойгоор хэрэгжүүлэх.

Хүрэх үр дүн: Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлагын үндэсний тогтолцоо бүрдэж, оролцогч талуудын чадавхи дээшилж, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн хяналтын орон тооны болон орон тооны бус улсын байцаагч, үйлдвэр, аж ахуйн газрын хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудал хариуцсан орон тооны ажилтны 50-иас доошгүй хувийг мэргэшүүлэх сургалтад хамруулсан байна. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлагын (MNS-ILO-OSH-2001) стандартыг нэвтрүүлсэн аж ахуйн нэгж, байгууллага, эрүүл болон аюулгүй ажлын байрны тоо нэмэгдсэн байна.

Дөрөв. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, удирдлага

4.1. Хөтөлбөрийг 2012-2016 онд хэрэгжүүлнэ.

4.2. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг үндэсний түвшинд удирдан зохион байгуулах үүргийг нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн үндэсний хороотой хамтран, аймаг, нийслэлийн түвшинд Засаг даргын Тамгын газар аймаг, нийслэлийн салбар хороодтой хамтран хэрэгжүүлнэ. Салбар хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, аж ахуйн нэгж, байгууллагын удирдлага энэ хөтөлбөрийн хүрээнд өөрт хамаарах зорилт, үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах үүрэг хүлээнэ.

Тав. Олон улсын хамтын ажиллагаа, түншлэл

5.1. Олон Улсын Хөдөлмөрийн байгууллага, Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага болон бусад НҮБ-ын төрөлжсөн байгууллагатай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр хамтран ажиллаж, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн орчныг сайжруулах техникийн дэмжлэг, тусалцаа авч хамтран ажиллахыг эрмэлзэнэ.

Түүнчлэн улс орнуудын Засгийн газар, түүний олон улсын хамтын ажиллагааны байгууллагаас хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн орчныг сайжруулах хөтөлбөрийн хүрээнд санхүүгийн болон техникийн тусалцаа, тусламж, дэмжлэг авах чиглэлээр хамтран ажиллана.

Зургаа. Хөтөлбөрийн санхүүжилт

6.1. Хөтөлбөрийг дараахь эх үүсвэрээс санхүүжүүлнэ:

6.1.1. улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө;

6.1.2. үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын сангаас энэ зориулалтаар гаргах хөрөнгө;

6.1.3. гадаад орон, олон улсын байгууллагаас энэ чиглэлээр хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, төслийн санхүүжилт, зээл, буцалтгүй тусламж;

6.1.4. аж ахуйн нэгж, байгууллагын хөрөнгө;

6.1.5. төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэдийн тусламж, хандив.

Долоо. Хөтөлбөрийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ

7.1. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явц, үр дүнд үндэсний хэмжээнд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх ажлыг нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн үндэсний хороо хамтран гүйцэтгэнэ.

7.2. Хөтөлбөрийн явцын дунд хугацааны хяналт-шинжилгээг хөтөлбөр хэрэгжиж эхэлснээс хойш 2 жилийн дараа, эцсийн үнэлгээг хөтөлбөр хэрэгжиж дууссаны дараа хийнэ.

7.3. Хөтөлбөрийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээнд ажилтны болон ажил олгогчийн төлөөллийн байгууллага, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагын төлөөллийг оролцуулна.

7.4. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явц, түүний үр дүнгийн талаархи мэдээ, тайланг нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага болон Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газрын цахим хуудас (www.mswl.gov.mn, www.inspection.gov.mn)-аар дамжуулан олон нийтэд ил тод, нээлттэй мэдээлнэ.

7.5. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээнд дараахь шалгуур үзүүлэлтийг ашиглана:

7.5.1. шинээр болон шинэчлэн баталсан хууль тогтоомжийн тоо;

7.5.2. шинээр болон шинэчлэн баталсан стандартын тоо;

7.5.3. тухайн жилд бүртгэгдсэн мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөлийн тохиолдлын тоо;

7.5.4. тухайн жилд гарсан үйлдвэрлэлийн ослын тоо;

7.5.5. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлагын систем нэвтрүүлсэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын тоо;

7.5.6. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн мэргэшүүлэх сургалтад хамрагдсан хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн хяналтын орон тооны болон орон тооны бус улсын байцаагч, үйлдвэр, аж ахуйн газрын хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудал хариуцсан ажилтны тоо;

7.5.7. эрүүл мэндийн урьдчилан болон хугацаат үзлэг зохион байгуулсан аж ахуйн нэгж, байгууллага, хамрагдсан ажилчдын тоо;

7.5.8. шинээр байгуулагдсан болон шинэ тоног төхөөрөмж болон хөдөлмөрийн нөхцөл, эрүүл ахуйн лабораторын тоо.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2012 оны 4 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 123

Улаанбаатар
хот

Гадаадаас ажиллах хүч, мэргэжилтэн авах тухай

Ажиллах хүч гадаадад гаргах, гадаадаас ажиллах хүч, мэргэжилтэн авах тухай хуулийн 7.3-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Монгол Улсын Засгийн газар болон Мянганы сорилтын корпорациар дамжуулан үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлж байгаа АНУ-ын Засгийн газар хоорондын Мянганы сорилтын гэрээний дагуу барих Чойр-Сайншандын чиглэлийн 176.4 км авто замын барилгын ажлын гүйцэтгэгч “Жянши уотэр энд хайдропауэр констракшн” компанийн 400, “Халла инженеринг энд констракшн” корпорацийн 314, Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний дагуу хайгуул, судалгааны ажил гүйцэтгэх “Голден сий петролиум” ХХК-ийн 145, “Зон хэн юу тиан” ХХК-ийн 500, “М-Си-Эс Петро Монголиа” ХХК-ийн 180, “Гоби энерги партнерс” ХХК-ийн 154, “Сансарын геологи хайгуул” ХХК-ийн 252, “Эн пи ай” ХХК-ийн 213, “Эй пи и экс пи ар өү” ХХК-ийн 150, Засгийн газрын 2008-2012 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан “100 мянган айлын орон сууц” төслийн хүрээнд барилгын ажил гүйцэтгэх “БСИЖМН” ХХК-ийн 400, “Си жи жи си монголиа” ХХК-ийн 600, “Өндөрбуянт холдинг” ХХК-ийн 600, “Их үйлсийн эрэлд” ХХК-ийн 500, Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын Өвөрбаянгийн ордын далд уурхай болон баяжуулах үйлдвэрийн суурь бүтэц, угсралтын ажлыг гүйцэтгэх “Баян эрч” ХХК-ийн 600, Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын Хөтөлийн цемент, шохойн үйлдвэрт цемент үйлдвэрлэх хуурай аргын технологийн шугамын барилга байгууламж барих, тоног төхөөрөмж угсрах “Цемент, шохой” ХК-ийн 647, улсын төсвийн хөрөнгөөр барих Өндөрхаан-Чойбалсан чиглэлийн 143 км авто замын барилгын ажлыг гүйцэтгэгч “Насны зам” ХХК-ийн 400, Дорноговь аймгийн Даланжаргалан сумын нутаг дахь Хөх цавын шохойн ордыг түшиглэн цементийн үйлдвэр, Дорноговь аймгийн Мандах сумын нутаг дахь Цагаан суваргын зэс, молибденийн ордыг түшиглэн баяжуулах үйлдвэр барих “Монголын алт” ХХК-ийн 1411

инженер техникийн болон мэргэжлийн ажилтанд 2012 онд Монгол Улсад хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрлийг зохих журмын дагуу олгохыг Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайд Т.Гандид зөвшөөрсүгэй.

2. Энэхүү тогтоолын дагуу авч ажиллуулах гадаадын ажиллах хүч, мэргэжилтнийг 2012 онд багтаан буцаан гаргах ажлыг зохион байгуулж дүнг Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн яаманд мэдээлэхийг Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайд (Ц.Дашдорж), Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайд (Д.Зоригт) нарт даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

С.БАТБОЛД

**НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ,
ХӨДӨЛМӨРИЙН САЙД**

Т.ГАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2012 оны 4 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 124

Улаанбаатар
хот

Журамд нэмэлт оруулах тухай

Нийтээр тэмдэглэх баярын болон тэмдэглэлт өдрүүдийн тухай хуулийн 5.2-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

Засгийн газрын 2010 оны 172 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан “Түүхэн үйл явдлын ой, тэмдэглэлт өдрийг тэмдэглэх, гавьяат үйлстнийг алдаршуулах, дурсгалыг нь мөнхжүүлэх журам”-ын 4 дүгээр зүйлд дор дурдсан агуулгатай 4.1.47 дахь заалт нэмсүгэй:

“4.1.47. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн өдөр 4 дүгээр сарын 28-ны өдөр”.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

С.БАТБОЛД

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД

Н.ХҮРЭЛБААТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2012 оны 4 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 125

Улаанбаатар
хот

Хэлэлцээр батлах тухай

Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

Оросын Холбооны Улсын Москва хотод 2012 оны 2 дугаар сарын 17-ны өдөр гарын үсэг зурсан “Нэг улсын иргэд нөгөө улсын нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар хөдөлмөр эрхлэх тухай” Монгол Улсын Засгийн газар, Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг баталсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

С.БАТБОЛД

**НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ,
ХӨДӨЛМӨРИЙН САЙД**

Т.ГАНДИ

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакци.

Улаанбаатар-12, Төрийн ордон 124 тоот

И-мэйл: turiin_medecelel@parliament.mn

Утас: 262420, 329612

Хэвлэлийн хуудас: 3.25

Индекс: 14003